Poštnina plačana v gotovini Leto LXIII V Ljubljani, v petek 4. januarja 1935 Štev. 3 a Cena 1.50 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Plebiscit v Posaarju

Vsi čutimo, da se bo 13. januarja v Posaarju nekaj zgodilo, kar bo imelo odločilen vpliv na ves nadaljni razvoj mednarodne politike. 13. januar je lahko izhodišče nove mirovne dobe, a je prav tako lahko tisti usodni dan, ko bo izbruhnilo lik vulkanu novo sovraštvo in zalilo s svojo grenkobo odnošaje med narodi. Bolj kot katerikoli plebiscit poprej, posfaja plebiscit v Posaarju usoden mejnik v povojni dobi. Pri tem se zavedamo dobro, da niti število posaarskega prebivalstva, niti obsežnost posaarskega ozemlja in tudi ne naravna ali od človekove pridnosti ustvarjena bogastva temu plebiscitu ne dajejo one usodne važnosti, ki jo vsi občutimo, marveč je po 15 letih samoupravnega življenja in najstrastnejše propagande, ki ga je razorala, Possarje postalo vprašanje časti, narodnega ponosa in državne veljave dveh velikih sosedov, ki sta si skozi stoletja stala nasproti kot nespravljiva nasprotnika in smatrata malo posaarsko kotlino kot torišče, kjer se naj izvojuje znova odločitev o nadmoči ene nad drugo.

Ni popolnoma res, ako kdo trdi, da je posaarsko »vprašanje« nastalo šele s, v Versaillesu podpisano mirovno pogodbo l. 1919, kajti, če ga res šele od takrat poznamo v današnji mednarodnopravni obliki, ga zasledimo v zgodovini, včlenjenega v vso porensko ozemlje, kot bistveno sporno točko med državami, ki so se razvijale desno in levo od njega, na ozemljih današnje Nemčije in Francije. Posaarje je del velikega predora, ki se ga je za svoje sunke posluževal enkrat eden, enkrat drugi od njegovih sosedov. Nebroj armad se je v zgodovini prerivalo skozi ta prehod, od davnih časov, ko so se ga posluževale legije rimskih cesarjev, ki so prodirale iz Galije v Germanijo, ali ko so se zlivale po njem pol nomadska plemena Germanov v ravnine Frankov. Po isti poti so hodile vojske Ludovika XIV in Napoleona Velikega, po isti preseki so Nemci vračali Francozom obiske sem gor od Blücherja l. 1813 do Friderika Velikega in Viljema Hohenzollernskega. Zgodovina francosko-nemških sporov je že stoletja stara in vedno je bilo ozemlje, čigar del je Posaarje, v ospredju njunih sporov.

Na mirovni konferenci se je kajpada znova pojavila želja zmagovite Francije, da zamaši to luknjo, skozi katero so se navalile nanj armade Viljemove Nemčije, s tem, da jo sama zasede. Clemenceau je prišel s to zahtevo pred vrhovni svet in le trdoglavemu odporu Wilsonovemu, ki ga niso mogli prepričati, da bi zasedba Posaarja po Francozih ne bila nasprotna njegovim 14 točkam, ki jih je ameriški predsednik smatral za odrešilno blagovest za vse človeštvo, se je treba zahvaliti, da Clemenceau takrat ni prodrl in da je slednjič ostalo pri 15-letni zasedbi Posaarja, ki naj jo konča plebiscit, ki pade na 13. januarja 1935. Tako je nastal tisti slavni 45. člen versajske mirovne pogodbe, od katerega je danes po 15 letih, odkar je končala svetovna vojna, zopet odvisen mir med evropskimi narodi.

Sicer se je Briand, ki se je še l. 1917 sam zelo jasno zavzemal za to, naj Posaarje enostavno zasede Francija, l. 1926 v svojih ljubezenskih razgovorih s Stresemannom trudil, da bi se v pravilnem prividu vedno večjih zamotanosti, ki so se začele plesti okrog posaarskega plebiscita, rešil plebiscita na ta način, da bi Posaarje brez ljudskega glasovanja prodal Nemčiji za 300 milijonov zlatih mark. Toda Poincaré, ki mu je sledil, je te račune raztrgal in je zopet vpostavil režim prava, kot se je takrat sam izrazil. Posaarje naj glasuje. Od takrat pa do decembra 1934, ko je bil v Rimu podpisan francosko-nemški sporazum glede Posaarja, se nobeden državnik ni upal sprožiti kakih razgovorov, čeravno so vsi čutili, Nemci tako kakor Francozi, da teče tam skozi življenjski živec evropskega miru.

Tako smo prišli do tega, da bodo Posaarčani morali res glasovati in se odločiti ali za Nemčijo, ali za Francijo, ali za samostojnost. Na ozemlju, ki meri komaj 1900 kvadratnih kilometrov, je prebivalo l. 1923 652.000 prebivalcev, ki pa so do danes narasli baje na 830.000. Po ogromni večini so vsi Nemci. Kar je Clemenceau l. 1918 trdil o 150.000 Francozih v Posaarju, je prazna bajka in mu je služilo samo kot diplomatično orodje. Razun Saarlouisa in par okoliških vasi, ki so francoske, Francozov v Posaarju ni. Narodno, jezikovno in krvno je Posaarje nemško. To je treba v vsej lojalnosti pripoznati. Od tega prebivalstva je protestantov okrog 200.000, ostali so katoličani, izvzemši nekaj židov, ki so se v zadnjih letih tam naselili. Po poklicu je 60 odstotkov industrijskega delavstva, kmetskega ljudstva je 18 odstotkov, 12 odstotkov trgovcev, ostali so uradniki in svobodni poklici. Ako hočemo dati torej pravo sliko o Posaarju, moramo reči, da mu daje pečat nemška narodnost, katoliška veroizpoved in delavski stan.

Ako bi se ljudsko glasovanje vršilo v normalnih razmerah, bi ne mogli niti za trenutek dvomiti, kako se bodo Posaarčani odločili. Šli bi z velikansko večino glasov nazaj k svoji nemški narodni domovini, kjer se je katoliška cerkev svobodno razvijala na kulturnem polju in kjer je dovršena socialna zakonodaja nudila delavstvu vsa jamstva za vsakovrstno socialno zaščito. Noben klic iz Francije bi ne bil tako močan, da bi mogel vplivati na to trojno vez, ki je v normalnih časih vezala Posaarje na Nemčijo. Toda razmere danes na žalost niso normalne in to je tudi zaneslo v Posaarje veliko zmedo, ki se vsak dan stopnjuje in grozi izzvati eno najstrašnejših tragedij, kar jih je v novejši dobi morala preživeti kakšna človeška skupnost. Klic krvi žene domala vse brez izjeme k nemški materni zemlji. Toda v tej, tolikanj ljubljeni materni zemlji je danes vera tentana, preganjana, zaničevana na ljubo nekemu čisto živalskemu poganstvu, ki ga je izumil narodni socializem, ki se imenuje obnovitelj Nemčije in je njen vsemogočni vlastodržec. Ravnotako so utonili v narodnosocialistični enakopravnosti vse svoboščine, ki si jih je v zaščito svojega stanu s težkimi boji priborilo nemško delavstvo. Verni in stanovsko zavedni Posaarčani se strahoma sprašujejo, kaj se bo z njimi zgodilo, ako se 13. januarja potopijo v hitlerjevski Nemčiji. Proti klicu krvi vstajajo v vesti nove sile, ki svarijo k previdnosti. Čuditi se moramo, da hitlerjevska Nemčija v vsej svoji moči vseobjemajoče oblasti ni našla toliko poguma, da bi bila od nemškemu narodu do smrti vdanih Posaarčanov, dvignila to breme spora vesti s tem, da bi bila dala jasna in odkrita jamstva, da bo varovala tako verske, kakor socialne svoboščine posaarskega ljudstva. Ni ga dvignila in notranja razdvojenost traja dalje.

Prorokovati o izidu glasovanja je v takih razmerah nemogoče. L. 1932 so bile v Posaarju volitve. Takrat je katoliški centrum od 30 poslanskih mandatov dobil 14, komunisti 8, socialisti 3, hitlerjevci 2, ostali pa 3. Če bi se glasovanje vršilo po tem zrcalu, potem je Posaarje zaenkrat za Nemčijo izgubljeno in bi ostalo takšno, kot je, ker na kakšno večino za Francijo noben otrok ne računa. Propaganda, ki se vrši po vsem ozemlju s polno paro in s sredstvi, ki jih zgodovina plebiscitov ne pojmi, je bržkone postavke nekoliko spremenila, toda v glavnem je problem ostal isti: vse je odvisno od tega, kako se bodo odločili katoličani in kako bodo glasovali delavci, ki so večina plebiscitnega prebivalstva.

Mi, ki želimo od vsega srca, da bi nastopili med Francijo in Nemčijo odnošaji miru in prijateljstva, ker vemo, da je od tega v mnogem odvisen tudi blagor naše države, še vedno nismo obupali, da bo nemška vlada v zadnji uri dala posaarskemu ljudstvu jamstva, ki jih jim nalaga njihova vest, da jih zahtevajo, in da jim bo brez vsake notranje težave omogočila, da se z veseljem vrnejo nazaj k veliki nemški narodni skupnosti. To bi bila najlepša rešitev za veliko Nemčijo. In 13. januar bi nam vsem odvzel strah, s katerim zremo v bodočnost.

Seja Narodne skupščine

Izjava vlade g. B. Jevtiča

Sredi največjega zanimanja je g. Jevtič razložil svoj vladni načrt, napovedal preosnovo državne uprave, sklenitev konkordata s sv. stolico in obljubil, da bo nemudoma olajšal davčna bremena

Belgrad, 3. januarja. m. Za današnjo popoldansko sejo narodne skupščine je vladalo v vseh krogih veliko zanimanje, tako da so bile oddane vse vstopnice za obe galeriji, določeni za občinstvo. V diplomatski loži so zavzeli svoja mesta skoraj vsi poslaniki, akreditirani na našem dvoru in vsi višji uradniki zunanjega ministrstva. Do zadnjega kotička je bila zasedena tudi časnikarska loža.

Malo pred štirimi so pričeli prihajati poslanci. Bivši predsednik vlade dr. Milan Srskič je zavzel svoje mesto v zadnjih klopeh pod prvo galerijo, bivši minister Angjelinovič pa v prvih vrstah poleg dr. Kramerja. Ko je nekaj minut po štirih stopila v zborovalnico vlada, na čelu s predsednikom Jevtičem, so poslanci vstali in burno ploskali in vzklikali: »Živijo!«

Po sprejetem zapisniku zadnje seje je bil takoj prečitan ukaz o ostavki Uzunovičeve vlade in o imenovanju Jevtičeve vlade. Predsednik narodne skupščine dr. Kumanudi je podal nato besedo predsedniku vlade g. Bogoljubu Jevtiču, kateri je podal narodni skupščini deklaracijo, ki jo je narodna skupščina sprejela z odobravanjem in ploskanjem.

Predsednik vlade g. Jevtič je izvajal:

Gospodje poslanci! Kraljevska vlada ima čast predstaviti se narodnemu predstavništvu s to-le izjavo:

Z ustavo kraljevine Jugoslavije, ki jo je dne 3. septembra 1931 dal naš veliki vladar, blagopokojni viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj, je dobila jugoslovanska nacionalna misel popoln izraz in potrebno jamstvo za svoje popolno oživljenje v organizirani nacionalni celoti. **Čuvajte Jugoslavijo! Čuvajte edinstvo naroda in državno celoto! — to je najvišji zakon za vse in za vsakogar, to je neomajna zaobljuba za vse naše pokolenje in za vso bodočnost. Kraljevina Jugoslavija je teritorialno, politično in moralno pridobitev mnogoštevilnih rodov. To je sveto poslanstvo kralja-mučenika, ki ga moramo čuvati in samo okrepljeno izročiti bodočim rodovom sedanje, po vojnah in stiskah prizadete generacije.** Navdahnjena s tem duhom in pod vplivom teh zapovedi, ima kraljevska vlada, ki stoji pred vami, tako v zunanji kakor v notranji politiki jasno določeno nalogo. **Da bo v polni meri izpolnila to svojo nalogo v zunanji politiki in da bo trajno ohranila in zagotovila na zunaj mir, red in napredek ter moč Jugoslavije, bo kraljevska vlada z neumorno delavnostjo nadaljevala isto zunanjo politiko, ki vam je znana in ki je pod modrim vodstvom pokojnega kralja visoko dvignila ugled naše države na vsem svetu in nam pridobila zanesljive prijatelje in zveste zaveznike.**

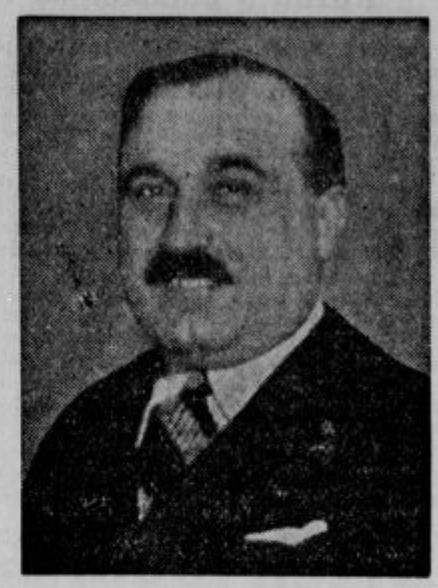

Bogoljub Jevtič

Politika miru in sporazuma

„. . . zlasti s svojimi sosedi“

„a razsodba ZN se mora učinkovito in lojalno izvesti“

Pri vodstvu te politike miru in sporazuma ter mednarodnega sodelovanja se bo kraljevska vlada vedno trudila, **da zlasti s svojimi sosedi ustvari in ohrani takšne odnošaje, ki bodo najbolje ustrezali interesom miru in napredka mednarodne skupnosti.** O njeni iskreni volji ne bo imel razloga nihče dvomiti, a po drugi strani bo kraljevska vlada **zahtevala od svojih sosedov prav tako neomajno korektnost in lojalnost. Terorizem in zarotniške akcije ne smejo v nobenem primeru biti sredstvo politike v mednarodnih odnošajih. Jugoslavija je zaradi takšnih nedovoljenih akcij prestala najtežje žrtve v interesu miru. Nihče ji ne sme zameriti, če jih v bodoče ne bo hotela več prenašati. Gnusni zločin v Marseju, naperjen proti kraljevini Jugoslaviji, naperjen proti mednarodnemu miru, je zadel naš narod v vzvišeni osebi njegovega najbolj priljubljenega in največjega vladarja.** V svesti si svoje mednarodne dolžnosti in v želji, da ohrani mir, je kraljevina Jugoslavija vse storila in se obrnila na Svet Zveze narodov z dokumentirano tožbo, da se dožene odgovornost in dobe sankcije za ta mednarodni zločin. S pomočjo zaveznikov in prijateljev, ki so neomajno stali za njo, in po zaslugi vesti članov Zveze narodov in iz dolžnosti do miru in mednarodne morale, je Jugoslavija dobila od Sveta Zveze narodov sklep in obsodbo, ki je jasna in določna in ne dopušča dvoličnega tolmačenja. Učinkovita in lojalna izvedba tega sklepa je pogoj za ohranitev miru in dobrih odnošajev med narodi. Marsejski zločin se mora popolnoma razčistiti, dognane odgovornosti morajo dobiti sankcije. Kraljevska vlada bo v to smer naravnala vse svoje napore.

„Potreba notranje utrditve države“

„Sodelovanje vseh, ne glede na to, na kateri strani so bili v naših prejšnjih političnih razprtijah

Gospodje poslanci! Iz spoštovanja resnice in trezno opaženih dejstev gleda kraljevska vlada brez samoprevare na stanje naših splošnih razmer in **na potrebo notranje konsolidacije države. Prepričana, da slone temelji vsake dobre državne uprave na brezpogojni udanosti, blaginji in napredku domovine, uverjena o potrebi neomejene in resnične službe kralju in narodu, bo kraljevska vlada v tem oziru prednjačila, prepričana, da bo deležna razumevanja in podpore vseh svojih sodržavljanov.** V tej službi splošnim interesom bo kraljevska vlada, stopajoč odločno in neomajno po poti naše nacionalne in državne politike, izražene z velikim delom kralja-mučenika, **in začrtane z ustavo leta 1931 — sprejela sodelovanje tudi vseh tistih, ki jih bo vodil isti duh, neglede na to, na kateri strani so bili v naših prejšnjih političnih razprtijah.**

Ustava kraljevine Jugoslavije daje potrebno možnost za čvrst razvoj nacionalnega in socialnega življenja našega naroda. Lojalno izvajanje in spoštovanje ustave bo omogočilo normalen politični razvoj v državi. Upoštevaje obstoječe zakone in pri najvestnejšem njihovem izvajanju bo kr. vlada posebno stremela po tem, da ne opusti ničesar, kar bi moglo olajšati in pospešiti narodno življenje v vseh njegovih oblikah.

Preosnova državne uprave

Ena izmed prvih nalog kr. vlade bo reorganizacija državne uprave, popolna organizacija banovin kot upravnih in samoupravnih edinic z izvedbo popolne dekoncentracije oblasti. Uprava mora biti cenena, enotna in napram narodu neposredna. V veri, da more samo popolna in od vseh spoštovana zakonitost biti edino merilo v občevanju med državljani in predstavniki oblasti, bo posvetila kr. vlada največjo pozornost na strogo izvajanje zakonov napram vsem in vsakomur v popolni enakosti vseh državljanov in bo skrbela, da postane zakonitost ena izmed glavnih vrlin naše notranje politike. Kršitve zakonov ne bo trpela v nobenem primeru, pa najsi pride s katerekoli strani.

Sodelovanje z verstvi

Odnošaji in sodelovanje med državo in priznanimi veroizpovedmi ob medsebojnem spoštovanju in podpiranju naj ohranjajo nacionalno edinstvo v smeri moralne okrepitve in duševne izpopolnitve najširših slojev našega naroda.

Konkordat s sv. stolico

Kr. vlada je prešinjena z najboljšo voljo, da odnošaje in iskreno sodelovanje med državo in katoliško Cerkvijo z uspehom in trajno zagotovi s sklenitvijo konkordata s sveto stolico.

Gospodarska vprašanja

Gospodje poslanci! Posebno skrb je kr. vlada posvetila gospodarsko-finančnim vprašanjem. Potrebe narodnega življenja spravljajo ta vprašanja v prvo vrsto. Pri tem delu se bo kr. vlada ravnala po teh-le načelih:

Podpiranje produktivnih sil prebivalstva na vseh področjih gospodarskega delovanja tako v kmetijstvu, kakor v industriji, trgovini in obrti.

Skrb za našega kmeta

Največjo pozornost bo posvetila kmetijstvu kot najštevilnejšemu in najvažnejšemu delu prebivalstva. Mi moramo povzdigniti našo vas, pomagati zadružništvu kot gospodarsko socialnim organizacijam in vsem zadružnim oblikam, kar bo eden izmed ciljev gospodarske politike kr. vlade. Upoštevaje, da izhaja gospodarska kriza pri nas v prvi vrsti iz krize kmetijstva, bo kr. vlada **priskočila na pomoč predvsem kmetu in njegovemu gospodarstvu. Napredek kmetovalcev je pogoj za ohranitev in razvoj ostalih gospodarskih slojev: industrijcev, delavcev, trgovcev in obrtnikov, ki bo zanje kr. vlada poskrbela vse, kar bo moglo izboljšati njihovo gospodarsko stanje.**

V finančni politiki bo kr. vlada skušala, upoštevaje državne potrebe, 1. da bodo izdatki v ravnotežju z dohodki, in 2. da ohrani stabilno vrednost narodnega denarja.

Podpiranje zasebne podjetnosti

Prepričana, da napredek javnih financ zavisi od napredka zasebnih financ, si bo kr. vlada prizadevala, da s svojim delom samo podpre in nadzira zasebno podjetnost, prepuščajoč širok delokrog vsem gospodarskim slojem prebivalstva.

„Davčna obremenitev je dosegla svoj višek“

Davčna obremenitev je dosegla svoj višek. Kr. vlada bo to dejstvo upoštevala in se pri tem trudila, da prepreči preveliko davčno obremenjenost s pravično razdelitvijo javnih dajatev in s tem, da spravi davčno obremenitev v sklad z davčnimi možnostmi državljanov. V dosego tega cilja na gospodarsko-finančnem polju bo kr. vlada iskala sodelovanje samih gospodarskih organizacij, zbornic, zvez in zadružnih ustanov, tako, da bodo ukrepi, ki jih bo treba storiti, z vseh strani proučeni in bodo kar najbolje dosegli svoj namen. V tem primeru bo imelo prebivalstvo občutek, da je tisto, kar se v teh vprašanjih stori, v resnici najboljše in kar moč smotreno.

Za prosveto in telesno vzgojo

Gospodje poslanci! Kr. vlada se bo trudila, **da bodo vzlic skromnim sredstvom šole vseh vrst in vse prosvetne in druge kulturne ustanove ustrezale svojemu namenu narodnega prosvetljevalca in da bodo prešinjene z veliko ljubeznijo do zedinjene velike domovine in do resničnih idealov človeštva.**

Kr. vlada je prepričana, da bodo njena prizadevanja na vseh poljih narodne prosvete in pospeševanja etičnih vrednot v človeku pripomogla k ublažitvi gmotne in duhovne stiske današnje družbe.

Da bi v popolnem skladu duha in telesa mladina dobila kar moči izpopolnjeno voljo, ki je že v Sokolu kraljevine Jugoslavije našla svoj popolni izraz, bo kr. vlada obrnila posebno pozornost telesni vzgoji naših naraščajev. Treba je ohraniti vrline borbenosti in samozatajevanja, da bi velika zgodovinska inspiracija, ki je ustvarila Jugoslavijo, postala duhovna podžiga vsej mladini vsega naroda.

V službi miru

Kr. vlada smatra za svojo dolžnost še dalje vršiti delo viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja za razvoj obrambnih sil kraljevine Jugoslavije. Naše vojaške sile bodo predmet stalne skrbi in brige kr. vlade, ker nam bo ta, okrepljena in razvita v popolni meri služila za najboljšega varuha miru in ustvarila največjo varnost naše domovine. V službi našega miru bo naša vojaška sila, primerno močna in dobro opremljena, hkratu tudi najboljša zaščita narodne časti in zanesljivo poroštvo za spoštovanje mednarodnih pogodb.

Kr. vlada, ki uživa visoko zaupanje kraljevskega namestništva in ki se opira na narodno predstavništvo, je globoko prepričana, da bo mogla izvršiti naloge, ki si jih je zadala v splošno korist naroda, za napredek in blagostanje države in za mir in veličino Jugoslavije.

(Vsa dvorana je opetovano prekinila predsednika vlade z dolgotrajnimi odobravanji.)

Po vladni izjavi je bil določen dnevni red za prihodnjo sejo narodne skupščine, in sicer: volitev namestnika predsednika in podpredsednika narodne skupščine za drž. odbor v smislu § 5 zakona o volitvi narodnih poslancev. Seja narodne skupščine je bila zatem zaključena.

Opazilo se je, da na današnji prvi seji narodne skupščine, na kateri je g. Jevtič podal svojo deklaracijo, med drugimi niso bili navzoči Nikola Uzunović, dr. Voja Marinković in Boža Maksimović.

Druga seja narodne skupščine je bila otvorjena popoldne ob 17.30. Sporočili so, da je finančni minister predložil narodni skupščini v pretres proračunski predlog drž. izdatkov in dohodkov s predlogom fin. zakona za proračunsko leto 1935—36. Proračunski predlog se je odstopil v pretres fin. odboru.

Sporočili so tudi, da so različni ministri predložili skupščini v pretres razne zakonske osnutke.

Nato pa so se čitale razne interpelacije. Med njimi sta dve interpelaciji poslanca Gjokiča na predsednika vlade o delovanju dr. Alberta Kramerja, ministra v pok. in narodnega poslanca, in interpelacija o delovanju učiteljice Razder. Poslanec Rista Gjokič zahteva, da se ta učiteljica odpusti iz državne službe. Zahtevano nujnost za obe intepelaciji je v imenu vlade odklonil minister Svetislav Popovič. Milan Božič pa je vložil interpelacijo na notranjega ministra in ministra za soc. politiko, v kateri zahteva odpustitev vseh inozemcev iz državnih in privatnih služb.

Prihodnja seja bo sklicana pismeno.

Par minut po šesti je predsednik senata dr. Tomašič otvoril sejo senata. Predsednik senata dr. Tomašič je takoj nato podal besedo ministrskemu predsedniku Jevtiču, ki je tudi v senatu prečital deklaracijo svoje vlade. Senatorji so deklaracijo vlade sprejeli z velikim navdušenjem. Predsednik senata dr. Tomašič je nato čestital božične praznike senatorjem pravoslavne vere. Seja senata je bila nato zaključena, prihodnja seja pa bo sklicana pismeno.

Nesreča v newyorškem pristanišču

1249 tonski parnik se je potopil

Razun 5 potnikov so vse rešili - V 10 minutah

Newyork, 3. jan. AA. V newyorškem pristanišču je trčila neka švedska ladja v parnik »Lacsington« (1249 ton), ki vozi med Newyorkom in Rhode-Islandom. »Lacsington« se je v desetih minutah potopil. 50 mož posadke so rešili, pet jih pogrešajo, 20 je pa ranjenih.

Ponesrečenemu parniku je prihitelo na pomoč veliko število drugih parnikov in pristaniških vlačilcev. Ponesrečeni parnik pa se je pogreznil že po desetih minutah. Dve uri nato je znašalo število rešenih, ki so jih spravili na kopno, 150. Ugotavljanje žrtev je težko, ker poveljnik parnika ni mogel rešiti seznamov ljudi. Na »Lacsingtonu« je bilo 55 mož posadke in 150 popotnikov. Katastrofa je nastopila s takšno hitrostjo, da parnik ni utegnil dati niti znamenja za pomoč. Dozdaj rešene osebe izjavljajo, da so popotniki pokazali med katastrofo veliko hladnokrvnost in disciplino.

Reuter poroča iz Newyorka še te-le podrobnosti o katastrofi: Švedski parnik je zadel ob »Lacsingtone« s tolikšno silo, da ga je malone razklal na dvoje. Po pripovedovanju popotnikov je v prvem hipu nastala strahovita panika. Poveljnik parnika, njegovi častniki in posadka pa so kmalu popotnike pomirili. Temu je treba pripisati, da je ta katastrofa zahtevala razmeroma malo žrtev. Poveljnik je pozval godbo, da je začela igrati. Zaradi hudega mraza so na obali v bližini kraja, kjer se je dogodila nesreča, organizirali pomožno službo. Ponesrečeni parnik leži v globini 15 metrov. Njegovi dimniki štrle iznad vode. Nesreča se je pripetila v bližini kraja, kjer se je junija 1904 ponesrečil parnik »General Clockham« in kjer je našlo tedaj smrt 1021 ljudi.

Poveljnik ponesrečenega parnika je pri prvem zaslišanju izjavil, da se po njegovem mnenju ni ponesrečil niti eden izmed popotnikov ali posadke. Na parniku je bilo 139 popotnikov in ne 150, kakor so prvotno poročali.

Pariz, 3. jan. AA. Angleški parnik »Davenbrock« je obtičal na plitvini blizu Trouvilla. Parnika dozdaj še niso mogli rešiti.

Drzen roparski napad sredi mesta

Maribor, 3. januarja.

Danes popoldne se je dogodil v vilski četrti pod Kalvarijo drzen roparski napad, ki je silno razburil prebivalstvo tega mestnega dela. V Čopovi ulici št. 21 stanuje vdova po sodnem oficialu gospa Elizabeta Kramberger čisto sama. Včeraj popoldne je prišel v stanovanje mlajši slabo oblečeni moški in je prosil za par čevljev. Gospa mu je odvrnila, da čevljev nima, pač pa da mu da jesti in denar, če gre sekat drva. Neznanec je bil zadovoljen, nasekal je drv ter dobil jedi in 15 Din in nato odšel. Danes je bila gospa Krambergerjeva popoldne v mestu v trgovini. Vračala se je domov z obloženo košaro in okoli pol 4 opazila na ulici neznanca, ki je včeraj sekal drva pri njej. Prosila ga je, naj ji pomaga nositi težko košaro in mu zato obljubila zopet plačilo. Mož je ponudbo sprejel ter nesel košaro v stanovanje. Ko pa je gospa zaprla vrata stanovanja za seboj, je naenkrat vrgel košaro od sebe in zgrabil ženo z roko za vrat. Zavpil je: »Zločinec sem in imam orožje pri sebi. Daj denar in ne kriči!« Začel jo je daviti in podrl na tla. Žena je vsa otrpnila v smrtnem strahu in prosila roparja, naj jo izpusti, da mu bo dala vse, kar premore. Ropar je odnehal, komaj pa je žrtev izpustil, je ta planila k vratom na hodnik ter začela na vse grlo klicati na pomoč. Njene obupne krike je zaslišala soseda gospa Milica Mežnarič, ki stanuje v isti vili. Takoj je prihitela pogledat, kaj da je. Ropar se je tedaj ustrašil, sunil obe ženski od vrat in zbežal na ulico v smeri proti Kalvariji. Ženski sta stekli na cesto ter obvestili prvega stražnika. Policija je takoj organizirala obsežno preganjanje in kmalu se je posrečilo stražniku-pripravniku Karlu Jurkoviču, da je napadalci izsledil pod Kalvarijo in ga aretiral. Ropar se je brez upora vdal v svojo usodo in so ga stražniki odgnali na policijo. Priznal je dejanje in izpovedal, da se piše Franc Šuštar. Star je 30 let, po poklicu brezposelen ter doma z Dola pri Litiji. Ugotovilo se je, da je bil že 13 krat predkaznovan. Zadnja njegova kazen, ki jo je dobil leta 1929 radi tatvine pred mariborskim okrožnim sodiščem, je znašala 2 in pol leti robije, po kazni pa prisilna delavnica. Šele novembra lani je prišel iz prisilne delavnice v Gradiški. Pravi, da se je potem preživljal z milodari, ki jih je dobil pri ljudeh. Verjetno pa je med tem časom izvršil več nepoštenih dejanj. Izpovedal je, da si je hotel na vsak način dobiti denar, da bi lahko odšel za starši, ki živijo v Nemčiji. Sedaj pa mu je vseeno, ker ve, da bo dobil najmanj 15 let ječe in da se bo v zaporu obesil.

Na ta napad bi pripomnil, da so v vilski četrti proti Kamnici stanovalci neprestano izpostavljeni nadlegovanju raznih sumljivih ljudi. Večkrat se zgodi, da neznanci, ki niso zadovoljni z milodari, odhajajo z grožnjami, ali pa čakajo, da dobijo priložnost, da s silo udrejo v stanovanja. Potrebna bi bila v teh mestnih predelih stalna policijska straža, ker se ljudje sedaj ne čutijo več varne.

Italijansko-francoska pogajanja

Laval v Rimu

Svetle in temne točke sporazuma

Pariz, 3. jan. b. G. Laval je odpotoval nocoj ob 20.30 z lyonske postaje iz Pariza v Rim. Spremljajo ga generalni tajnik zunanjega ministrstva, ravnatelj afriškega oddelka in ravnatelj njegovega kabineta. G. Laval prispe v Rim v petek ob 19.30. Spričo velike važnosti sporazuma med Francijo in Italijo, ki bo krona tozadevnih pogajanj, v teku katerih so se premagale velike težave, bo zunanjega ministra Francije na rimskem kolodvoru sprejel Mussolini sam. Razgovori med italijanskimi in francoskimi državniki se pričnó v soboto, 5. januarja in bodo trajali še v nedeljo, nakar se bo sporazum podpisal. Zakaj v ponedeljek je določen obisk g. Lavala pri sv. očetu v Vatikanu, kjer trdno upajo, da se bo g. Laval mogel razgovarjati s sv. očetom tako o splošnem evropskem položaju kakor o dobrih odnošajih, ki vladajo med francosko republiko in sv. stolico, zlasti po obnovitvi francoskega veleposlaništva pri Vatikanu, v ozračju že sklenjenega sporazuma med Rimom in Parizom, ki sta bila sprta celih šestnajst let. Banketa, ki sta napovedana v vladni palači Venezia, drugi pa v francoskem veleposlaništvu v Rimu, bosta samo na slovesen način potrdila prijateljstvo, ki je bilo po tako dolgi dobi med obema latinskima državama obnovljeno s splošnim sporazumom o vseh evropskih vprašanjih sploh. Laval odpotuje nato iz Rima v torek popoldne, in sicer naravnost v Pariz, kjer pa se bo mudil samo par ur, nakar bo odpotoval v Ženevo. Spričo velikega pomena, ki ga ima Lavalov obisk v Rimu za ves mednarodni položaj v Evropi, se bo sestanek med Lavalom in Flandinom na eni in angleškimi državniki na drugi strani, ki je bil napovedan v bližnjih dneh v Londonu, odgodil in se bosta francoska ministra podala v London šele potem, ko se bo zaključilo zasedanje Sveta Zveze narodov v Ženevi.

Anglija vsa zadovoljna

S sestankom v Londonu se namreč sedaj ne mudi. Če se bo v soboto ali v nedeljo, 6. januarja, v Rimu končnoveljavno sklenil med Francijo in Italijo pakt, ki bo med obema državama vsaj v bistvenih točkah določil skupno smernico, ne bo več potreba posebnih razgovorov med pariškimi in londonskimi državniki, ker bi bili s sporazumom med Francijo in Italijo nameni angleške politike popolnoma doseženi in ker si Velika Britanija po takem uspehu ne more želeti ničesar drugega, kakor samo še, da se takemu sporazumu pridruži še Nemčija. V Londonu so celo že tako veliki optimisti, da upajo, da se bo Nemčija še letos vrnila v Zvezo narodov, zakaj to bi bila samo posledica, ki bi čisto naravno sledila iz popolne solidarnosti med Parizom, Rimom in Londonom, ki si resnične pomiritve v Evropi ni nikoli mislil brez aktivnega in lojalnega sodelovanja Berlina, v katerega uvidevnost angleški državniki polagajo trdne nade.

Megla ostane v Podonavju

Spričo tega glasovi, ki še vedno z večjo ali manjšo verjetnostjo dvomijo v to, da bi se pod zamišljeno pogodbo med Francijo in Italijo te dni res postavila pika, skoraj da ne pridejo več v poštev. Res da se morata Laval in Mussolini v Rimu sporazumeti še o nekih podrobnostih, ki dozdaj še niso rešene, vendar pa so politiki prepričani, da so te točke postranskega pomena, ker na obeh straneh hočejo, da pride do sporazuma, in je zlasti g. Mussolini pripravljen, da za vsako ceno odneha tudi v vprašanjih, ki so se dosedaj z njegove strani zdela za Italijo nesprejemljiva. Za Francijo je odločilnega pomena to, da ni več nobenega nesoglasja z Italijo glede pogodbe o Srednji Evropi. Neodvisnost Avstrije se bo slovesno zajamčila, tako, da ne bodo samo sosednje države Avstrije k temu pritegnjene, ampak na posreden način tudi Romunija in Poljska, čeprav ne takoj, ampak v postopnem razvoju, tako, da bi se sporazum o neodvisnosti Avstrije polagoma razširil v sporazum, s katerim bi si vse države v Srednji Evropi med seboj priznale in zajamčile svojo politično neodvisnost ir svoje sedanje meje.

Abesinija - plačnik

Zaradi tega bo Francija glede afriških kolonij še nekoliko bolj popustila, nego je bila dozdaj. Res je, da Italija ni popolnoma zadovoljna s tem, kar ji Francija v Afriki misli odstopiti od svojega ozemlja, toda za Italijo je neprimerno večjega pomena, da bo imela proste roke v Abesiniji. Kako zelo sta v tem oziru Francija in Italija še edini, se lahko razvidi iz tega, da je Italija zbrala dozdaj v Somaliji veliko armado, ki s tanki in letali samo še čaka povelja iz Rima, da začne po japonskem zgledu »mirno prodiranje« v abesinsko kraljestvo. Sicer pa morajo vsi dvomi, ki se še tu in tam slišijo glede uspeha razgovorov v Rimu, izginiti spričo ugotovitve »Tempsa«, da se Laval nikakor ne bi bil odpeljal v Rim, ako bi francosko-italijanski sporazum v vseh bitnih točkah ne bil že gotov.

Madjari na - žrtveniku

V Rimu seveda vlada naravnost zmagoslavno razpoloženje. Mussolini bo po dvanajstletnem vladanju, v katerem je sicer rešil nekatere notranje probleme, v zunanji politiki pa ni dosedaj imel v nobenem oziru srečne roke, razen da je otežil in zamotal položaj v Evropi, lahko italijansko ljudstvo potolažil, da se ni bati nobene vojne in da se bo mogla huda gospodarska kriza v Italiji reševati vsaj v miru. Brez dvoma bo Italija v kakršnikoli že obliki dobila od Francije tudi denarno pomoč, da prebrede svoje gospodarske težave. Za slavo in moč Mussolinijevega »imperija« pa bo v zadostni meri poskrbel pohod v Abesinijo, ki sicer ne bo enostaven pohod in mogoče niti ne tako zmagoslaven, kakor je bil japonski v Mandžurijo, bo pa po prepričanju g. Mussolinija za ceno nekaterih žrtev prinesel bogato kolonijo, v kateri se skrivajo ogromna naravna bogastva. Med pasiva pa bo Italija morala zabeležiti izgubo madjarskega prijateljstva, ker zamišljeni srednjeevropski pakt gotovo pomeni brisanje revizionistične politike, in tudi to še ni gotovo, kaj bo rekla Nemčija, katere Mussolini s svojo najnovejšo potezo gotovo ne bo pritegnil nase, ampak le še bolj odbil...

Bučne priprave v Rima

V kakšni obliki in v kakšnem smislu bo mogla biti zadovoljena pri sklepanju francosko-italijanskega sporazuma Jugoslavija, o tem tisk popolnoma molči in se zdi, da se smatra ta zadeva rešena s tem, da bo šef italijanske vlade podal neko, po svoji vsebini še neznano izjavo prijateljstva, za kar bi Jugoslavija morala Italiji izkazati neke politične in gospodarske prijaznosti. Zdi se pa, da vprav to vprašanje še vedno nekoliko zamegljuje izredno optimistično ozračje, ki v najbolj rožnatih barvah odseva tako v Rimu kakor v Parizu. Posebno Rim se trudi, da bi celi stvari dal čim večji naglas. Tako je 14. februarja sklican veliki svet fašistične stranke v palači Venezia, 15. januarja bo zboroval ministrski svet v palači Viminale, 12. februarja bo zasedala najvišja komisija za narodno obrambo v palači Venezia, 12. januarja pa je sklican vrhovni armadni svet istotako v palači Venezia. Brez dvoma se bo tu razpravljalo o pohodu v Abesinijo.

Mussolinijeva brzojavka

Miroljubna kretnja do Jugoslavije...

Pariz, 3. januarja. b. Kljub temu, da se je francoski ministrski predsednik Flandin na včerajšnji seji vlade zavzemal za to, da Laval na vsak način odpotuje v Rim, je bil sklep o potovanju francoskega zunanjega ministra v italijansko prestolnico sprejet šele tedaj, ko je prispela v Pariz Mussolinijeva brzojavka sledeče vsebine:

»Italija bo izvršila do Jugoslavije miroljubno kretnjo. Italija je vesela, da to lahko stori, storila pa bo to šele tedaj, ko bo pogodba podpisana.« — Po tej brzojavki je trajala seja vlade le nekaj minut in se je samo sprejel sklep, da francoski zunanji minister potuje v Rim nocoj ob 8.20.

Vsebina pogodbe?

Z ozirom na svojo obliko bo to v prvi vrsti italijansko-francoski protokol, ki bo končno utrjen šele po razgovorih med Lavalom in Mussolinijem. Ta pakt bo najbrž podpisan v soboto ali nedeljo ter bo v glavnem obsegal štiri člene:

Neodvisnost Avstrije

Prvi se bo nanašal na jamstvo glede avstrijske neodvisnosti ter se v njem obvezujeta Italija in Francija, da se bosta pogajali glede skupnega jamstva, in sicer najprej z vsemi avstrijskimi sosednimi državami razen Švice. Ta pakt bi se moral namreč podpisati tudi od Velike Britanije, Francije, Poljske in Romunije in končno eventuelno še od Turčije in od Grčije. Poljska bi v njem sodelovala na izrečno željo šefa italijanske vlade Mussolinija. Pri tem je treba poudariti, da jamstvo glede avstrijske neodvisnosti leži predvsem v rokah Francije in Italije in bi se tozadevni odstavek italijansko-francoskega sporazuma moral glasiti takole: »Če se zgodijo nepredvideni dogodki, zaradi katerih je ogrožena neodvisnost Avstrije, se morata Pariz in Rim takoj v sporazumu z avstrijsko vlado dogovoriti o ukrepih, ki so potrebni za uspešno obrambo avstrijske neodvisnosti.«

Zaščita Podonavja

Drugi člen italijansko-francoskega protokola predvideva možnost medsebojne jamstvene pogodbe vseh srednjeevropskih in podonavskih držav, po katerih tako Avstrija, kakor tudi vse sosednje države medsebojno jamčijo svojo teritorijalno integralnost in politično neodvisnost na temelju čl. 10. pakta Zveze narodov. Ti dvostranski jamstveni sporazumi obsegajo klavzulo, po kateri se oblasti, ki so podpisale sporazum, izrečno obvežejo, da se v nobenem pogledu in v nobeni smeri ne bodo vmešavale v notranje razmere svojega soseda - sopogodbenika. Ta drugi del italijansko-francoskega protokola, ki ima prav tako značaj pogodbe, računa tudi s posebnimi željami Male zveze, medtem ko tretji člen vodi račune o posebnih željah Avstrije in Madjarske.

Še vedno rimski protokoli

Tretji člen se izrečno sklicuje na rimske protokole z dne 18. marca 1934 in izjavlja, da pod gotovimi pogoji tudi druge države lahko pristopijo k rimskim protokolom.

Kolonije

Četrti del francosko-italijanskega protokola je posvečen kolonijalnim vprašanjem. Po dosedanjih informacijah se je med obema državama v tem oziru dosegel popolen sporazum, izvzemši nekaterih podrobnosti glede tuniškega statuta, kakor tudi glede odstopa enega dela železniške proge Adis Abeba-Džibuti od strani Francije Italiji.

Izjava Lavala

Pred odhodom v Rim je podal Laval časnikarjem sledečo izjavo: »Priznam, da so bila pogajanja med Francijo in Italijo zelo delikatna. Vendar so bila polna največje prisrčnosti. Delo, ki ga opravljamo, je strastno, ker meri zelo visoko. Ne gre samo za prijateljstvo med Francijo in Italijo, temveč gre za vso Evropo in pri tem je treba vpoštevati skupno voljo vseh narodov. Vem, da bo v Rimu Mussolini branil italijanske interese, jaz pa bom branil francoske interese. Na ta način pa bova branila interese miru. Tisti, ki zaupajo vame, ne bodo razočarani. To delo je potrebno za ohranitev miru.«

Laval krega Avstrijo, zakaj utrjuje mejo ob Jugoslaviji

Pariz, 3. jan. Tukajšnji listi prinašajo podrobnosti o razgovorih med zunanjim ministrom Lavalom in avstrijskim poslanikom v Parizu. Kakor poročata »Oevre« in »Echo de Paris«, je Laval opozoril avstrijskega poslanika na nenavadne ukrepe avstrijske vlade ob jugoslovanski meji. »Oevre« omenja, da je Laval opozoril avstr. poslanika na vprašanje strateških cest skozi Avstrijo in tudi na neke zveze, ki obstoje v tem pogledu med Avstrijo, Madjarsko in Italijo. »Echo de Paris« ugotavlja, da je mogoče očitati avstrijski vladi, da je storila ob meji ukrepe, ki se lahko smatrajo za ukrepe vojnega značaja in to proti francoskemu zavezniku in članu Male zveze, proti Jugoslaviji.

Kriva je Abesinija...

Ženeva, 3. jan. c. Italijanska vlada je poslala novo noto glavnemu tajništvu Zveze narodov, v kateri zanika vsako krivdo pri spopadih na abesinski meji. Nota pravi, da nima Italija nobenih sovražnih namenov proti Abesiniji.

Podaljšanje legitimacij

Belgrad, 3. jan. AA. Z odlokom prometnega ministra od 3. jan. t. l. se veljava legitimacij aktivnih drž. uradnikov, ki jim je rok na podlagi čl. 6 pravilnika št. 142 potekel 31. dec. 1934, podaljša do zamenjave z novimi legitimacijami, najdalje pa do 31. marca 1935.

Z istim odlokom se veljava legitimacij poklicnih novinarjev za neomejeno število voženj po četrtinski ceni, izdanih za leto 1934 po čl. 18, točki 1. pravilnika 142, podaljša do zamenjave z novimi, najdalje pa do 1. februarja 1935 l.

70 let katoliškega lista

Z novim letom je »Našinec«, ki izhaja kot glasilo češkoslov. ljudske stranke v Olomoucu, stopil v 70. leto svojega obstanka. V zvezi z brnskim »Denom« in praškimi »Lidovimi listy« tvori udarno silo čeških katoličanov, organiziranih v politični stranki. V zadnjem času se je list vprav pomladil, skozi njega polje novo življenje; zadobil je tudi novo zunanjo obliko. V novoletnem uvodniku smo brali, da nista apostolat sv. Cirila in Metoda in Velehrad v nobenem drugem listu našla toliko prostora, kakor prav v »Našincu«. Program »Našinca« je bil in ostane Velehrad.

Vztrajnemu borcu za krščanske ideale na severu želi tudi »Slovenec«, da bi še mnogo let z novim ognjem branil ideje krščanske demokracije, ki so tudi naše!

Smirnov v nemilosti

Moskva, 3. jan. c. Borba proti opoziciji še ni končana. Danes prihajajo iz Moskve vesti, da je bil izključen iz stranke bivši njen tajnik Smirnov. Smirnov je bil tudi kmetijski minister.

Šah

London, 3. jan. AA. Na šahovskem turnirju v Hastingsu je Euwe premagal Millnerja, Botvinjig je igral neodločno z Lilienthalom, Capablanca je premagal Mitshela, Thomas Menčikovo, Flohr pa Normana. Odložena igra Thomas proti Flohru je ostala remis.

Dosedanje stanje turnirja je tole: Thomas in Euwe po 4 in pol točk, Lilienthal 4 točke, Capablanca 3 in pol, Flohr 2 in pol.

Vojna v Južni Ameriki

Asuncion, 3. jan. AA. Paragvajske čete so v odseku Capirende uničile pehotni polk Bolivijcev in zavzele postojanko Lapache. Pri tem so zajele mnogo vjetnikov in zaplenile mnogo vojnega materijala.

Osebne vesti

Belgrad, 3. januarja. AA. Upokojenci so: Inž. Peter Senjanović, pomočnik prometnega ministra; inž. Borivoje Djuričić, pomočnik prometnega ministra za železniško službo; inž. Dimitrije Knežević, pomočnik generalnega ravnatelja državnih železnic; dr. Dragomir Marković, načelnik komercialnega oddelka gddž; inž. Božidar Jovanović, načelnik gradbenega oddelka gddž; Gojko Mudrinić, načelnik splošnega oddelka uprave pomorstva in rečnega prometa; dr. Fran Vončina, referent prometnega ministrstva; inž. Milan Jovanović, upravnik pomorstva in rečnega prometa; inž. Tihomir Djurdjević, pomočnik ravnatelja rečne plovbe.

Belgrad, 3. januarja. AA. Za pomočnika prometnega ministra za železniške službe je imenovan inž. Živojin Ilić, generalni ravnatelj, po potrebi službe.

Belgrad, 3. januarja. AA. Z odlokom prometnega ministra je imenovan za vršilca dolžnosti generalnega ravnatelja državnih železnic inž. Milan Jojić, pomočnik generalnega ravnatelja.

Belgrad, 3. jan. m. Imenovana sta za sodna pripravnika dr. Danilo Dovgan in dr. Igor Vilhelm, diplomirana pravnika iz Ljubljane.

V IV. pol. skupino 1. stopnje sta napredovala dr. Lovro Šušnik, profesor II. realne gimnazije v Ljubljani, in dr. Viktor Peterlin, profesor III. realne gimnazije v Ljubljani. — V IV. skupino 2. stopnje sta napredovala Josip Ovsenek, profesor I. realne gimnazije v Ljubljani, in Anton Sovre, profesor II. realne gimnazije v Ljubljani. — V V. položajno skupino so napredovali: Franc Čemažar, profesor III. realne gimnazije v Ljubljani, Pavel Šušnik, profesor II. realne gimnazije v Ljubljani, Bogomir Zupan, profesor realne gimnazije v Mariboru, dr. Albin Vilhar, profesor realne gimnazije v Srem. Karlovcih, Vladimir Batič, profesor II. realne gimnazije v Ljubljani, in dr. Josip Ile, profesor I. realne gimnazije v Ljubljani. — V VI. skupino je napredoval dr. Franc Šket, profesor realne gimnazije v Celju.

Povratek naših nogometašev

Belgrad, 3. jan. m. Z nocojšnjim brzovlakom se je vrnilo iz Aten naše nogometno moštvo, ki si je v Atenah priborilo balkanski pokal. Našim sportnikom so na vseh postajah od Gjevgjelije do Belgrada prirejali prisrčne sprejeme. V Belgradu se je zbrala pred postajo večtisočglava množica, ki je burno aklamirala naše sportnike. Na postaji je pozdravil našo državno reprezentanco sam minister za telesno vzgojo dr. Auer, za Jugoslovansko nogometno zvezo pa g. Nedič. Navdušeno občinstvo je zmagovalce dvignilo na ramena in jih na ramenih preneslo s perona na trg pred postajo.

Dunajska vremenska napoved: Nadaljnji padec temperature. Spremenljiva oblačnost. V južnih Alpah še ponekod jasno.

Ljubljana sprejema francoske bojevnike

Francoski bojevniki z zastavami v sprevodu.

Foto: Lojze Mavec, Ljubljana

Ljubljana, 3. januarja.

Na poti v domovino so francoski bojevniki, ki so se poklonili spominu viteškega kralja Aleksandra Zedinitelja na Oplencu, sklenili, da se poklonijo tudi spominu neznanega francos' vojaka, ki je v Napoleonovi službi padel na ...ših tleh in katerega kosti so vzidane v Ilirski steber na Napoleonovem trgu. Prihod vlaka iz Belgrada je bil napovedan ob pol 3, vendar pa se je vlak zaradi številnih pozdravov na progi zakasnil za ¾ ure.

Peron ljubljanskega kolodvora je popolnoma zavzelo ljubljan. občinstvo, med temi predstavniki raznih oblasti, predstavniki in člani vseh rodoljubnih društev ter drugi. Na peronu je bila postrojena častna vojaška četa s polkovno zastavo ter godba. Z zastavo in številnim članstvom je bilo zastopano tudi tukajšnje Združenje vojnih prostovoljcev. V velikem številu so se udeležili sprejema tudi bojevniki ter druga slična društva. Močnemu častniškemu zboru je načeloval general Pekič, bili pa so dalje navzoči župan dr. Puc s številnimi občinskimi svetniki, dalje francoski konzul g. Remerand in drugi.

Ko je ob četrt na štiri privozil vlak z dragimi gosti, je vojaška godba zaigrala marsejezo, med katero je občinstvo burno vzklikalo francoskim bojevnikom. Godba je zaigrala nato drž. himno.

Gostje, 280 po številu, med temi 40 dam, moški pa skoraj sami borci s solunske fronte, so izstopili. Njihov voditelj Marc Heraut se je pozdravil s tukajšnjimi zastopniki, na kar se je razvrstil med gostim špalirjem ljubljanskega prebivalstva po Masarykovi cesti, od tam pa po Tyrševi cesti in Vegovi ulici velik sprevod k Ilirskemu stebru. V sprevodu so šli člani domačih rodoljubnih društev in francoski bojevniki, ki so imeli s seboj 86 zastav. Vsaka zastava je imela žalni trak in marsikatera tudi jugoslovansko odlikovanje, prav tako pa je med odlikovanji, ki so jih imeli francoski bojevniki na prsih, bilo mnogo jugoslovanskih, pridobljenih že med vojno.

Pri Ilirskem stebru se je zbrala ogromna množica ljudi, francoski bojevniki pa so se s svojimi zastavami razvrstili v polkrog okoli spomenika. Te svečanosti so se udeležili med drugimi tudi generali Cukavac, Jovanovič in Pekič, šef divizijskega štaba Orlovič, zastopnik banske uprave Ratej, slepi podpolkovnik Božo Lovrič, mestni župan dr Puc, konzula Remerand in ing. Sevčik in drugi odličniki.

Predsednik francoskih bojevnikov Marc Heraut je položil pred spomenik krasen venec iz belih vrtnic, modrih vijolic in rdečih nageljev ter trnjevega listja, opremljen s francoskimi in jugoslovanskimi barvami ter s trakom z napisom: »Federation Nationale Poilus d'Orient«. Sledil je dveminutni molk v počastitev spomina neznanega francoskega vojaka.

Na oder pred spomenikom je stopil mestni župan dr. Puc, ki je v slovenskem in v francoskem jeziku pozdravil došle francoske bojevnike, izrazil veselje ljubljanskega prebivalstva nad prihodom gostov. V ljubljanskem prebivalstvu še živi spomin na Napoleonovo Ilirijo, ki je bila predhodnica današnje Jugoslavije. Ob zaključku svojega govora je vzkliknil francoskim solunskim borcem, francoski armadi in francoskemu narodu. Med županovim govorom je vojaška četa oddala častno salvo.

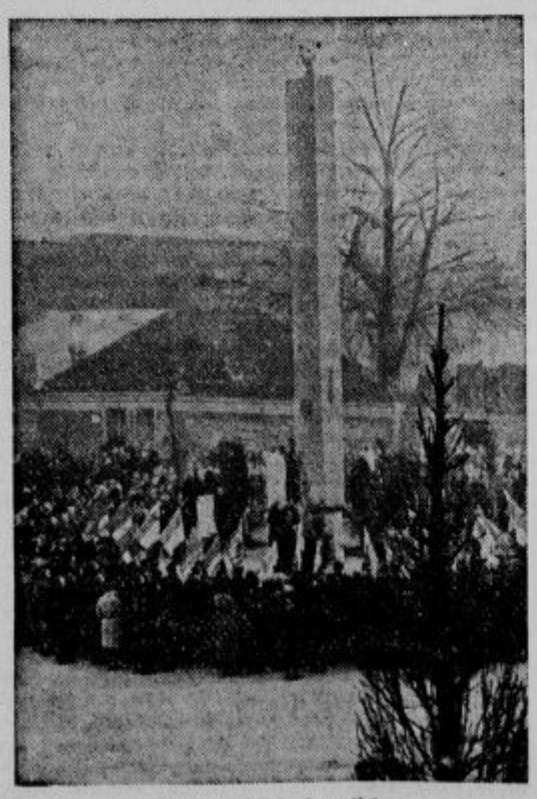

Francoski bojevniki pred Napoleonovim spomenikom.

Foto: Lojze Mavec, Ljubljana

Kratek nagovor je imel nato predsednik francoskih bojevnikov Marc Heraut, ki je izjavil, da so francoski bojevniki ginjeni nad sprejemom, ki jim ga je pripravilo prebivalstvo Jugoslavije, posebno pa so še ginjeni nad veličastnim sprejemom in navdušenjem v Ljubljani. Izrazil je zadovoljstvo Francozov, da se prebivalstvo Jugoslavije še spominja in zaveda velikih zaslug Napoleona in maršala Marmonta. Končno je vzkliknil govornik za nerazdružljivo prijateljstvo Jugoslavije in Francije.

Godba je zaigrala marsejezo in našo himno, nakar se je razvil po Gosposki ulici čez Kongresni trg in po Miklošičevi cesti ponovno sprevod na kolodvor, kjer je francoske bojevnike že čakal posebni vlak, da jih čez Rakek prepelje v domovino. Ves čas je množica vzklikala franc. bojevnikom.

Slovo na kolodvoru je bilo prisrčno. Bojevniki iz Francije so bili deležni mnogo odkritosrčnih pozdravov in so bili obsuti s cvetjem, ljubljanska mestna občina je tudi podarila skromno malico za slehernega. Ob sviranju marsejeze in državne himne ter med obojestranskim pozdravljanjem sto in tisočero rok se je vlak začel pomikati.

Dasi je bilo danes v Ljubljani megleno vreme, kakor še ne zlepa, vendar je imela Ljubljana zaradi prihoda francoskih gostov slavnostno lice. Skoraj iz vseh poslopij so visele državne zastave napol droga. Prebivalstvo pa se je kljub delavniku v kar največjem številu udeležilo tega lepega sprejema francoskih borcev z nekdanje solunske fronte.

★

† Rezika Ogrizek

Sv. Križ pri Rogaški Slatini, 2. januarja.

Danes ob 5 popoldne je mirno v Gospodu zaspala gospa Rezika Ogrizek, soproga veleuglednega gostilničarja in veletrgovca g. Franca Ogrizka. Pokojna gospa je bila rojena 13. septembra 1865 v Radečah. Z g. Ogrizkom se je poročila 31. januarja 1887 in je živela v srečnem in vzornem zakonu skoro 48 let. Blaga gospa je bila nad vse plemenita, prava usmiljena mati revežev, velika dobrotnica cerkve in duhovnikov. Bog ji bodi bogat plačnik za vsa njena dobra dela! Pogreb predrage rajnice bo v soboto, dne 5. januarja ob pol 10 dopoldne iz hiše žalosti na pokopališče k Sv. Trojici, kjer bo položena k počitku v lastno grobnico. G. soprogu, snahi in vnukinjama izrekamo globoko sožalje.

Novo postajališče Vrhnika trg

V nedeljo, 6. januarja se bo otvoril, oziroma izročil javnemu potniškemu prometu podaljšek proge Vrhnika—Vrhnika trg in novozgrajeno postajališče Vrhnika trg. Kot prvi vlak do novega postajališča bo vozil vlak št. 8036, v nasprotni smeri pa vlak št. 8037. Do in od postajališča Vrhnika trg bodo vozili vsi mešani vlaki po sledečem voznem redu:

Vlak št. 8032 b odhod z Vrhnike ob 8.02, prihod Vrhnika trg ob 8.04. Vlak št. 8034 b odhod z Vrhnike ob 12.25, prihod Vrhnika trg ob 12.27. Vlak št. 8036 b odhod z Vrhnike ob 14.36, prihod Vrhnika trg ob 14.38. Vlak št. 8038 b odhod z Vrhnike ob 19.04, prihod Vrhnika trg ob 19.06.

V obratni smeri: Vlak št. 8031 a odhod z Vrhnike trg ob 6.27, prihod na Vrhniko ob 6.31. Vlak št. 8033 a odhod z Vrhnike trg ob 8.45, prihod na Vrhniko ob 8.49. Vlak št. 8035 a odhod z Vrhnike trg ob 12.46, prihod na Vrhniko ob 12.49. Vlak št. 8037 a odhod z Vrhnike trg ob 17.24, prihod na Vrhniko ob 17.29.

Odhodni in prihodni časi vseh vlakov ostanejo na vseh postajah in postajališčih proge Ljubljana—Vrhnika neizpremenjeni, kakor so bili objavljeni s 15. majem 1934.

Postajališče Vrhnika trg je opremljeno za odpravo popotnikov. Prtljago prevzema v prevoz vlakovodja proti doplačilu. Prispelo prtljago mora prevzeti popotnik pri službenem vozu, sicer se ista prepelje nazaj na postajo Vrhnika.

H kartam, ki se bodo izdajale za Vrhniko trg na postajah proge Ljubljana—Brezovica—Vrhnika, kakor tudi h kartam, ki se bodo izdajale na postajališču Vrhnika trg za postaje omenjene proge, se bo pobiral do nadaljnega poseben dodatek v znesku 1 Din v korist trške občine Vrhnika, in sicer k vsem civilnim kartam, izdanim po normalni ali znižani vozni ceni.

— Ko se začno cevi poapnjevati, deluje uporaba naravne »Franz Josefove« grenčice na redno izpraznjenje črevesa in zmanjša visok naval krvi.

Dr. Fr. Debevec:

Dom za jetične v Ljubljani

Misel, naj se blagopokojnemu kralju postavi živ spomenik, Dom za bolne na pljučih, je dobila konkretnejšo obliko. Odbor za postavitev spomenika v Ljubljani in zveza proti tuberkulozi sta sporazumno sklenila, da se zbirajo prispevki za oba spomenika: Za »Dom« in likovni spomenik. Naj k temu hvalevrednemu sklepu dodamo nekaj potrebnih misli in nadaljnih zaključkov.

Vsaka taka akcija uspe tem boljše, čim bolj živo in realno jo predočimo vsem našim rojakom brez razlike stanu. Kar postavimo kot spomenik blagopokojnemu, bodi res dostojno in primerno, v skladu z duševnimi vrlinami in deli pokojnika. Zato je treba dati prednost živim, socialnim spomenikom, n. pr. ustanovi, ki bi se vanjo v stiski hude bolezni zatekali oboleli za jetiko, za katere — žal — že leta zaman kličemo o potrebi cenenih zavodov. Takšna ustanova bi najbolje ustrezala najpomembnejšim željam in prizadevanju pokojnega kralja: delu za notranji in zunanji mir, dvig države na čim višjo kulturno in socialno višino.

Še eno misel naj tu povemo; misel, ki se še ni omenila, a je najglobija: Pred Bogom smo vsi enaki! Pred Bogom največ velja oni, ki je — neposredno ali posredno — napravil največ dobrih, zaslužnih del. Zakaj vera brez dobrih del je mrtva. V zgodovini srbskih kraljev beremo, kako so v najvišjo čast zidali versko-kulturne ustanove, zadužbine. V srednjeveških razmerah srbske države še niso resno poznali problemov naše dobe: brezposelnost, krizo, bolniško in starostno zavarovanje, boj zoper jetiko itd. V tedanji srednjeveški dobi na Balkanu so bile te zadužbine najvažnejše kulturno-verske in tudi socialne ustanove.

Tudi mi postavimo v Ljubljani lepo in koristno »zadužbino«, socialno tako zelo potrebno: Dom za tuberkulozne. S takšno človekoljubno ustanovo se bo zaslužnost dobrodelnosti blagopokojnega znatno povečala. Dobra dela pa spremljajo tužen grob le v vrata, ki vodijo v večno radost.

Bodimo zvesti tej tehtni misli pri naši akciji za postavitev spomenika kralju — vitezu!

Iz te višje miselnosti zaidimo sedaj v prozo realne sedanjosti. Akcija za spomenik je v polnem teku. Glejmo na to, da zajamemo vsakega našega človeka. Pri tem imejmo pred očmi pravo razpoloženje naših ljudi. Splošna ljuska želja je, naj bo spomenik v prvi vrsti socialna ustanova, zlasti bolnišnica, Dom za nepremožne pljučnobolne. Vsepovsod čujemo glasove: Za bolnišnico bom rad dal. Toliko je revščine, bolezni itd., kaj je bolj potrebno ko ustanova za lajšanje ljudskega gorja!

Ljudski glas — božji glas! Preslišati tega glasu ne smemo. Akcija za spomenik bodi splošno-narodna zadeva, ki naj ima obče-narodno vsebino in smer. Poudarek, da zbiramo za socialen spomenik, bo pri dobri organizaciji darove znatno pomnožil. Ako bi dali darovateljem prosto izbiro, bi gotovo ogromna večina namenila svoj dar za bolnišnico, Dom za jetične. Resno upoštevajmo razpoloženje naroda, ponovno poudarimo v javnosti zamisel živega spomenika, a hkrati je nujno potrebno, da ljudem-darovalcem povemo, da gre glavni del nabirke za tak socialen spomenik. Tu in tam smo povprašali pri poedinih darovateljih, kako si oni zamišljajo porazdelitev zbranih darov; odgovor je bil soglasno tale: Vsaj dve tretjini za bolnišnico, ena tretjina za likovni spomenik. To mnenje naj bi obveljalo kot merodajno. Povejmo tak sklep odkrito javnosti in našli bomo potem darovalce, ki bi jih sicer ne našli, ali pa bi njihovi darovi bili skromnejši.

Upravičeno pričakujemo, da se bodo vsi strinjali s to mislijo in predlogom.

Napisane so te vrstice radi večje jasnosti in v svrho večjega uspeha pri akciji za postavitev spomenika.

Ob priložnosti pozneje pa bo potrebno, da govorimo o praktični izvršitvi nameravane ustanove.

Slovenec - kralj Eskimov

Po pismih slovenskega izseljenca Janeza Charlesa Planinška, „Gospodarja Golega ozemlja" ob Severnem ledenem morju.

Z izvirnimi Planinškovimi fotografijami. Zemljevide narisal kartograf ljubljanske univerze. — Priobčuje Anton Podbevšek. — Ponatis prepovedan.

Slovenci živimo v Ameriki raztreseni po vseh državah. Slovensko-ameriški pesnik Ivan Zorman poje n. pr. v pesmi »Amerikanci«:

Pozdravljeni slovenski bratje,
pozdravljen, ti žilavi rod!
Po vseh državah razsejani,
bogastvo dvigate povsod:
od nebotičnikov newyorških
do San Francisca Zlatih vrat,
od minnesotskih mrzlih jezer
do bujnih floridskih livad.

In takoj nato:

K počitku v večno domovino
pionirji že odhajajo,
razgledi novi, novi časi
nad njih grobovi vstajajo.
A mnogi, mnogi še živimo,
naš spev še krepko se glasi,
še v oknih roženkravt dehteči
spominja rodne nas vasi.

(Iz zbirke (Pota ljubezni«, Cleveland 1931.)

Spomini ameriških Slovencev na »stari kraj« so bili vedno živi in bi bilo pričakovati, da bomo Slovenci v domovini navezali z našimi rojaki onkraj morja intimne stike. Do tega pa se nismo nikdar povzpeli. Naši stiki so bili vedno slučajni. Ni jih zahtevala krepka narodna volja, ki hoče imeti trdno povezane z domovino tudi najoddaljenejše slovenske naselbine in končno tudi tiste maloštevilne poedince, ki so najdelj prodrli v morda do njih še neraziskani daljni svet.[1] Bili smo celo tako slabotni, da nismo znali vzdrževati stalnih in globokih zvez niti z našo periferijo, ki bi morala vedno vedeti, da tvori z Ljubljano kot glavnim mestom Slovenije nedeljivo celoto. To je bil tudi poglavitni vzrok, zakaj smo n. pr. izgubili Koroško. So pa seveda še drugi vzroki, izmed katerih je najvažnejši pač ta, da niso bili takratni naši vodilni možje dorasli dogodkom.[2]

Globoko me gane, kadar naletim na naše preproste ljudi, živeče v tujini, pa odkrijem v njih kljub velikim razočaranjem v življenju, veliko povezanost z družino v domovini in po njej tudi do naše slovenske zemlje. Posebno me je ganila ta velika ljubezen pri mojem ožjem rojaku Janezu Charlesu Planinšku, doma iz novomeške okolice. Malo smo dosedaj slišali o njem v domovini, zato pa toliko več naši rojaki v Ameriki. O njem in o njegovih dogodivščinah v doslej še neraziskani Severni Kanadi so poročali vsi ameriški listi in prinašali tudi slike. Ko se je namreč vrnil l. 1928. po dolgih letih samevanja na skrajnem severu ob Severnem Ledenem morju v civilizacijo, je moral nastopati na predavateljski turneji po vseh večjih ameriških mestih in opisovati življenje v necivilizirani Kanadi.

Kaj vemo doslej o Kanadi?

Kaj vemo doslej o Kanadi? Slučajno so mi pred kratkim prišla v roke razmišljanja sodobnega ameriškega pisca Ch. Vininga o »Prihodnjosti neraziskane Severne Kanade. Vining ugotavlja:

Premeri Kanado, ki jo poznaš! Vzhodno sega do Halifaxa in zahodno do Viktorije. Kako daleč pa severno? Kako daleč sega tvoja Severna Kanada?

Če živiš v Ontario, je Cobalt (srebrni rudnik) precej visoko na severu. Cochrane je skoraj na meji in Moose Factory je na severnem polu. Vsaka točka 90 milj više od veletoka Sv. Lovrenca je rob civilizacije. Celo v širokih odprtih prerijah je konec Kanade tam nekje okoli Peace river (Reka miru) ali The Pas.

Port Nelson, Churchill in Hudson Bay so nam megleni, fantastični pojmi. Coronation gulf, Coppermine, Dubawnt se nam zde sredi Mongolije.

To je Kanada, približno ena dvajsetina one rožnate lise, ki zre nate z zemljevida. Vse ostalo je nič, praznota, neizmernost, tiho, tajinstveno. Ona praznota se imenuje Kanada, a tam ne žive Kanadci. Je tuja dežela, obljudena od tujcev. Več vemo o Borneju.

Vining pripoveduje o prvem raziskovalcu Severne Kanade J. B. Tyrellu, ki je izvršil prve kanadske zemljevide večjega obsega. Vsako leto je odkril neznane reke, jezera in vodopade in jih začrtal. Lahko gre h kanadskemu zemljevidu, položi nanj svoj prst in reče:

»To je moja reka!« Ali pa: »To je moje jezero!«

Nekaj sličnega lahko reče tudi naš Planinšek.

Vining poudarja, da se začne Kanada tam, kjer se za nas neha, in sega gori do Severnega ledenega morja. Razteza se od Labradorja do Jakona (Alaska). Cepi jo morski zaliv in je širša kakor Sredozemsko morje; tako velika, da lahko požre Baltiško in Črno morje vrh tega prav lahko še sloveče Jadransko morje.

(Nadaljevanje sledi.)

Zemljevid neraziskane Severne Kanade. V Severni Kanadi vidijo največjo zakladnico sveta v prihodnjih desetletiih.

[1] »Pri njiju sem se tudi seznanil s Slovencem Križajem, doma iz Luže pri Novem mestu. Mož je eden tistih redkih pustolovskih potnikov okrog sveta, ki bi bilo vredno o njih mnogo pisati, pa tudi njega sem si želel pobliže ogledati, a se mi je kar izvil. Živel je trideset let v Alaski v Fairbanksu ob Yukon Riverju. Prebrodil je vso to čudovito deželo, ki je edina še ohranila divjo primitivnost, odkril je zlat rudnik, ki ga je prodal prav te dni. Zdaj se je odpravljal v Seattle, kjer si bo — vedno nemirni duh — poiskal novih poti.« (Božidar Jakac »Odmevi rdeče zemlje«, str. 187.)

[2] Ivana Hribarja »Moji spomini«, II. del, XXIV. poglavje, »Koroška, Rapallo — dve naši nacionalni katastrofi«, str. 427.

Ljubljanske vesti:

Javna gradbena dela v Ljubljani v letu 1934

Dočim je preteklo leto močno zaostajalo glede novih privatnih gradb proti letu 1933, se je javna gradbena delavnost razvila na vse strani in kar razveseljivo. Poglavitno inicijativo je dala pri tem mestna občina, v manjši meri banovina in država. Lep je napredek zlasti glede tlakovanja in ureditve cest, ulic in trgov; pa tudi javnim parkom in nasadom se je posvečala večja skrb. Uravnava Ljubljanice je napredovala, čeprav ne tako, kakor bi bilo tehnično mogoče in potrebno. Izmed javnih stavb se razen mestne šole za Bežigradom ni zidala na novo nobena. Kar je bilo tu gradbenih del, so se omejevala na razširjenje in prenavljanje obstoječih stavb ali pa na dovršitev pred letom započetih gradenj.

Prvo mesto zavzema glede cestnih del ureditev in tlakovanje Bleiweisove ceste v odseku med Tržaško in Aleksandrovo cesto. Izvršila se je na račun kaldrminskega sklada sicer prav počasi, toda temeljito in prav zadovoljivo; pri tem so se utrdile in opremile z asfaltiranimi pločniki vse stranske ulice in ceste, ki se stekajo v ta del Bleiweisove ceste, tako Vrtača, Gregorčičeva ulica, Erjavčeva cesta, Levstikova, Nunska, Šubičeva in Knafljeva ulica. Tlakovali so z majhnimi granitnimi kockami tudi križišče Tržaške, Rimske, Groharjeve in Bleiweisove ceste in del Rimske ceste do ulice Rimske legije. Bleiweisovo cesto je asfaltiralo znano zagrebško podjetje Antona Resa. Dobila je tudi po celi dolžini tja do Tyrševe ceste lepo razsvetljavo z močnimi električnimi žarnicami, visečimi nad sredino cestišča; stari nizki plinovi kandelabri so bili nadomeščeni z novimi, višjimi, ki so razen par izjem (Pri Narodnem muzeju) postavljeni tako, da jih listje akacijskih dreves ne zastira. Bleiweisova cesta napravlja danes z vrsto lepih javnih in zasebnih stavb v uravnanem delu prav velikomesten utis. Tem hujše je seveda nasprotje v neuravnanem delu od Aleksandrove do Gosposvetske ceste.

Obenem z uravnavo in utrditvijo Šubičeve in zgornjega dela Knafljeve ulice se je začasno uredil Muzejski trg, dokler se ne izvede po Plečnikovem načrtu njega dokončna preureditev v Dvoranski trg ob sočasnem podaljšanju Šubičeve ulice do Kongresnega trga. Podrla se je stara mestna pristava, ki je trg hudo kazila. Tako pridobljeni prostor se je spremenil v široko, s sočno travo posejano livado, na kateri se kar dobro podado sestoji posameznih starih dreves. Ne bilo bi napačno, da se tod postavijo klopi. Stara, ozka, zakrivljena pešpot ob prejšnji pristavi, zadnji ostanek nekdanje Tržaške ceste, se je odpravila. Sedaj drži od križišča Gledališke in Knafljeve ulice do Platnerjeve hiše v Šubičevi ulici ravna, 5 m široka, dobro utrjena pot za pešce.

Groharjeva cesta, ki je po svoji širokosti nekak južnovzhodni podaljšek Bleiweisove ceste, je dobila še prijaznejše lice z zasaditvijo mladih dreves na obeh straneh ceste. V zgornjem delu so se napravili ob vilah asfaltirani pločniki. Cesta je do mostu čez Gradaščico malone zazidana.

Od ostalih cestnih del je treba omeniti zelo posrečeno ureditev Dobrilove in Gradaške ulice na levem in Trnovske ulice na desnem bregu Gradaščice v zvezi s končno uravnavo teh bregov. Kdor je poznal puščavo ob stiku Gorupove in Dobrilove ulice prej, se ne more načuditi, s kakšnimi priprostimi sredstvi je ustvaril mojster Plečnik te nove lepote in obenem ohranil domači značaj trnovskega in krakovskega predmestja. Veličasten pogled na trnovsko župno cerkev bo z odstranitvijo Špeletičeve hiše na Emonski cesti, ki se je, neznano zakaj, zavlekla, še bolj pridobil.

Ob Gradaščici navzgor se je uredil svet okoli brezimenskega mostu med Groharjevo na levem in Riharjevo cesto na desnem bregu. Ureditev Riharjeve ceste dela mestnemu stavbnemu uradu precej preglavice, ker so morali ulico zaradi mostu dvigniti nad 2 m, tako, da so razmeroma še nove vile na desni strani ulice prišle globoko pod uličnl nivel. Od mostu navzgor proti Koleziji je na levem bregu Gradaščice nastala nova ulica, nasuta 2 m visoko nad dotedanjim svetom. Tudi ostale ceste in ulice na podaljšanem Mirju, tako Vrstovškova in Marmontova, sta se zaradi zidave novih vil znatno podaljšali in že kar približali meji občine Vič. Svet tod okoli bo v dogledni dobi prav do Tržaške ceste ves zazidan.

Onstran Tržaške ceste je svet med Langusovo in Glinško cesto tudi že skoro ves zazidan z ličnimi vilami. Glinška cesta sama se je razširila na dvakratno prejšnjo širino. Skrbeti pa bo mestni upravi za primernejšo zvezo te ceste s cesto v Rožno dolino onstran železniške proge, odnosno z Levčevo ulico, kar bo edino mogoče s podvozom pod železnico. Ob Cesti na Rožnik so zasuli jarke na desni strani ob mestni vrtnariji in napravili pešpot, ki jo bo treba podaljšati še do hišice užitninskega paznika nasproti vili Kredarici in eventuelno še naprej ob gozdnem robu do Svetčeve ulice. V tej zvezi je treba omeniti še uspelo znižanje in uravnavo Večne poti od strelišča do ceste IX. Rožne doline, ki jo je izvršila viška občina, ker leži na njenem ozemlju.

V zapadnem delu mesta se je uredila okolica dramskega gledališča, tako gornji del Igriške ulice in Erjavčeve ceste; po Gradišču vozi tramvaj odslej dvotirno, kar pomeni povečanje brzine in pa varnosti tramvajskega prometa. V Gajevi ulici so vseskoz asfaltirali pločnike ob sezidanih hišah, na Marijinem trgu pa so namesto asfaltiranega otoka proti koncu leta postavili tisti začasni krog, ki je mišljen za varnost pešcev, pa ga ne sme noben pešec prestopiti. V zvezi s preosnovo tramvajske proge so v začetku leta pretlakovali Krekov, Vodnikov in Mestni trg, Stritarjevo in Prešernovo ulico. Na novo so tlakovali tudi Nabrežje 20. septembra, utrdili tržni prostor na Vodnikovem trgu in asfaltirali okolico Prešernovega spomenika ob trimostju. Stari, razpokani in vegasti pločnik iz apnenskih plošč pred poslopjem finančnega ravnateljstva na Krekovem trgu so odstranili in nadomestili z novim širšim iz porfirja. Prehod Krekovega trga v Streliško ulico so primerno zaokrožili, da ne bo več nevarnosti za avtomobile in vozove. Tudi pločnik ob nekdanji Mahrovi hiši v Kopitarjevi ulici so prenovili, prav tako pločnik pred Jugoslovansko tiskarno.

V severnem delu mesta so pretlakovali Tyrševo cesto od železniškega prevoza do cerkve sv. Cirila in Metoda (prejšnje cerkve sv. Krištofa). Započeto asfaltiranje pločnikov ob desni strani se je le deloma dovršilo. Vilharjevo cesto so končno vendarle odprli in tlakovali v odseku ob bivši žabkarjevi tvornici, nekdanja Tovorna cesta za južno železnico, ki ni bila nikdar kaj prida, pa je dokočno opuščena in zaprta.

Tel 31-62 KINO KODELJEVO Tel 31-62

Danes in jutri ob 8 dva sporeda:
OPOROKA DR. MABUSEJA
in MATERINO SRCE

⊙ **Francoski bojevniki,** ki so se včeraj mudili v Ljubljani, so dobili vsak v spomin na Ljubljano po eno fotografijo ilirskega stebra s pojasnilom v francoščini ter s francoskim besedilom in pofrancozenimi slovenskimi verzi s tega spomenika. Poleg tega je dobil sleherni še po en izvod »Pages choisis«, to je francosko izbiro Cankarjevih del, ki jo je priredila gospo Jerasova.

Zadeva časti vseh Jugoslovanov so rojaki v sužnosti! Ščitimo svojo nacionalnočast ter pristopajmo k Bran-i-boru!

⊙ **Janežičeva izvršila samoumor.** Izmed treh možnosti, kakšne smrti je umrla Rozi Janežičeva, ki so jo na starega leta zvečer našli napol mrtvo na progi na Viču, ki je kmalu za tem umrla v bolnišnici, se je sedaj izkazalo, da Rozi ni bila niti žrtev zločina, niti nesreče, temveč, da je izvršila samoumor. Njen ženin je namreč dobil predsnočnjim njeno pismo, v katerem ga Rozi obdolžuje nezvestobe in mu obljublja, da je ne bo več videl. Rozi je torej očitano počakala na vlak ter se vrgla podenj, vendar pa jo je lokomotiva odbila, tako da je obležala v jarku nezavestna s smrtnimi poškodbami. Policija je sedaj, ko se je prepričala, da gre za samoumor, ukinila nadaljno preiskavo.

⊙ **Ročni voziček,** štirikolesni, z diro, je bil ukraden še pred prazniki z dvorišča trgovcu g. Jožetu Marinku v Prisojni ulici. Pred nakupom se svari. Kdor bi mogoče izsledil tak voziček, naj blagohotno sporoči g. Marinku ali policiji.

10% POPUST

pri nakupu smuči in opreme dokler ne zapade sneg! STANE DERGANC, dr. z o. z., Ljubljana Gosposvetska 2 - Pred Škofijo 20 - tel. 3134.

Mariborske vesti:

2 milj. Din dohodkov od tujcev

V letu 1934: 24.041 tujcev in 35.122 nočnin

Maribor, 3. januarja.

Vsa povojna leta si prizadeva Maribor, da bi dvignil na svojem področju tujski promet, ki je danes za nekatera mesta (Ljubljana!) eden glavnih donosnih virov. V tujskoprometne svrhe so se izvršile v Mariboru že velike investicije (Mariborski otok), vrši se smotrena propaganda, skuša se z raznimi prireditvami (Mariborski teden itd.) dvigniti zanimanje, vseeno pa nam pokazuje statistika tujskega prometa, da smo v Mariboru še daleč za drugimi kraji in mesti. Sicer je viden tudi na tem področju znaten napredek, zlasti če primerjamo preteklo leto 1934 s prejšnjimi leti, vendar smo pričakovali več, zlasti z ozirom na prizadevanje in propagando v zadnjem času. Lansko leto je obiskalo Maribor 24.041 tujcev, od tega 16.741 naših državljanov, 7283 pa je bilo inozemcev. Glavni kader obiskovalcev Maribora iz naše države tvorijo prebivalci dravske banovine (brez Ljubljane) z 9667 ljudmi. Iz Ljubljane same je obiskalo Maribor 1427 ljudi. Potem sledi med banovinami savska s 1628, primorska 903, vrbaska 792, drinska 265, dunavska 454, zetska 137, moravska 100 in vardarska 85. Iz Belgrada je bilo 365 obiskovalcev, iz Zagreba pa 915. — Med inozemci so na prvem mestu Avstrijci, ki jih je bilo 3416, nato so Čehoslovaki 1270, sledé Nemci 693, Italijani 543, Madjari 185, Poljaki 128, Rusi 100, Angleži 54, južnoameriške države 17, USA in Kanada 75, nordijske države 45, Francija 41, Romunija 17, Bolgarija 13, Grčija 3.

Gospodarski efekt tujskega prometa je naslednji: Nočnin je bilo v preteklem letu skupno 35.122. Od dveh do osmih dni je prenočevalo v Mariboru 7620 ljudi, 8—14 dni 470, 14 dni do enega meseca 237, nad en mesec 88, eno noč pa 26.707 ljudi. Iz navedenega je razvidno, da so tvoriki glavni kader posetnikov Maribora poslovni ljudje, ki so se vzdrževali le kratko dobo. Pravih letoviščarjev, ki bi preživeli v mestu več časa, je bilo le malo. Če računamo nočnino z dnevno potrošnjo vred na 50 Din, je imel Maribor v preteklem letu od tujskega prometa 1,856.100 Din dohodkov. Vpliv Mariborskega tedna se precej pozna. Število nočnin v mesecu avgustu je bilo znatno višje, kakor v drugih mesecih.

„Marija v predmestju“

(Prireditev Zveze mladih intelektualcev.)

Maribor, 3. jan.

Zveza mladih intelektualcev v Mariboru postaja hvalevredno agilna. Med drugim hoče tudi pokazati, kakšen bi moral biti oderski diletantizem. Pri nas igrajo mnogo, mnogo iz navdušenja, včasih tudi radi blagajne. Sicer v zadnjem času prirejanje iger ponehava, toda vzrok temu ni morda v nezanimanju, iskati ga je drugje. Ima pa večkrat igranje vse znake neusmerjenosti. Proti takemu nesmotrenemu igranju vstajajo in nastajajo pomisleki, v igri tudi povedati svoje stališče. In to hoče Zveza mladih intelektualcev v Mariboru. Igrati hočejo socijalno igro. Saj ravno socijalna in ekonomska vprašanja danes zadevajo v živo skoraj vsakega človeka. Pri igri naj bo glavno preprostost in iskrenost igranja ter igralcev samih. Vsi ti so se združili v skupnem delu, igrajo kot celota, z vidika skupnosti. Samo tako si morejo upati obnoviti socijalno legendo »Marija v predmestju«.

To je ena najznačilnejših in najkrepkejših ljudskih iger pri Nemcih. Napisal jo je šlezijski pisatelj Will Erick Peuckert. Na mah je postala znana, saj riše življenje najrevnejših in najbednejših, onih, za »katere ni dela, ni stanovanja, pa vendar še upajo, da je kje na svetu košček zemlje, kjer bo sreča tudi za nje«. Marija v predmestju ni realistična drama, je to prilika sedanjega časa, krepka socijalna legenda, ki jo vprizorijo mladi intelektualci v nedeljo, 6. januarja v dvorani Zadružne gospodarske banke v Mariboru.

*

☐ **Lani več pijače, kakor predlani.** Statistika potrošnje alkoholnih pijač v Mariboru za leto 1934 je zanimiva. Prinaša v primeri s prejšnjimi leti razna presenečenja. Tako zlasti glede potrošnje piva, ki beleži v minulem letu naravnost katastrofalen padec. Pri vinu smo pa znatno napredovali. Tako se je popilo lani v Mariboru vina in vinskega mošta 1,270.500 litrov, predlani pa le 1,147.447 litrov. Seveda je to samo vino, za katerega se je plačala trošarina. »Črna« pijača ni vračunana. Žganja se je lani spilo 50.600 litrov, piva pa samo 37.650 litrov. Se pozna, da je bilo deževno in hladno poletje in da se Mariborčani vedno bolj odvračajo od piva. Pretekla leta je potrošnja piva vedno presegala 100.000 litrov. Takole okroglo je izdal Maribor za alkoholne pijače v preteklem letu, če vračunamo zraven okolico in vinotoče, svojih 20 milijonov dinarjev.

☐ **Obrtno gibanje.** V minulem letu je bilo izdanih v Mariboru 156 novih obrtnih pravic, izbrisanih pa je bilo 176.

☐ **Važno: vremenska poročila naj bodo verodostojna.** Zagrebški smučarji, ki so te dni obiskali Pohorje, so se vračali razočarani in jezni. V Zagrebu se je glasilo oficielno sporočilo: na Pohorju 20 cm snega, v Mariboru še: 15 cm, v resnici pa je med tem sneg na Pohorju »skopnel« na 10 cm! Netočna poročila sicer morda res privabijo nekaj smučarjev, napravijo pa več škode, kakor koristi!

☐ **Vremensko poročilo.** Ribniška koča na Pohorju 3. januarja ob 7: 6 cm novega snega na podlagi 10 cm. Smuka dobra. — Peca: 80 cm snega, smuka do višine 1300 m.

☐ **Vaje »Maribora«.** Ponedeljek 7. januarja mešan zbor, v sredo 9. januarja moški zbor, v petek zopet mešan zbor. Zaradi bližnjega nastopa udeležba strogo obvezna.

☐ **Preloženi tekmovalni termini.** Mariborska zimskosportna podzveza je preložila termine nekaterih tekem. Skakalne tekme v Mariboru se vršijo 20. januarja, medklubska tekma v smuku Smrekovec—Črna dne 2. februarja, medklubski dan pa je 13. januarja. Vse seveda — če bo dovolj snega!

☐ **Krstna predstava v gledališču.** Mariborska drama je pričela s pripravami za krstno vprizoritev odrskega dela mariborskega podžupana Rudolfa Golouha »Od zore do mraka«. Pisatelj naziva svoje delo »basen za odrastle«. Režijo vodi glavni režiser J. Kovič.

☐ **Železniški upokojenci.** Naročanje in prolongacija železniških legitimacij za upokojene železničarje se vrši na postaji Maribor, Koroški kolodvor do vključno 5. januarja.

☐ **Konec mariborske posebnosti.** Pred leti je imel mariborski industrijalec Scherbaum na vrtu svoje hiše na Trgu Svobode pravcati zverinjak. Srne in druge živali so bile tu, največjo zanimivost so pa tvorile opice. Zverinjak je med vojno propadel, hiša je prešla med druge roke in malokdo se še spomni na to mariborsko posebnost. Od zverinjaka je ostala pri lastniku le še najstarejša opica, ki jo je dobil pri svoji poroki kot poročno darilo iz tropičnih dežel. Bil je to čisto krotek šimpanz, ki je dosegel visoko starost 60 let ter včeraj poginil.

☐ **Združeni zasebni in trgovski nameščenci, podružnica Maribor.** Dopisi na novo stanovsko združenje v Mariboru naj se naslavljajo na naslov: Združeni zasebni in trgovski nameščenci Slovenije, Maribor, Karitas, Orožnova 8.

☐ **Poročili** so se zadnje dni v Mariboru: Miekuš Valter, tapetnik in Pichler Martina; Miklavec Alojz, čevljarski pomočnik in Jakin Angela; Lipovic Franc, učitelj in Križan Štefanija; Žabkar Karel, prometnik in Majcen Marija; Potočnik Anton, izvoščck in Lešer Terezija. Novoporočencem želimo obilo sreče in blagoslova.

☐ **KMKA »Panonia«.** V ponedeljek, dne 31. decembra se je vršil v poslopju Zadružne gospodarske banke IX. redni občni zbor KMKA »Panonia«. Na tem zboru je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Kulovec Tomaž, cand. med., podpredsednik Bartol Marijan, stud. iur., tajnik Veberič Meinhard, stud. iur., blagajnik Sekolec Josip, stud. med., revizorja Sekolec Karel, vet. in Zajec Josip, cand. iur.

☐ **Salezijansko sotrudništvo.** V nedeljo, dne 6. januarja ima salezijansko sotrudništvo v Mariboru svoj redni mesečni sestanek ob 4 popoldne v stolnem župnišču. Vabljeni sotrudniki pa tudi vsi drugi.

☐ **Požig v Silvestrovi noči.** V novoletni noči so imeli požar v Framu. Na hribu se je vnel velik vinski hram, last posestnika Potočnika iz Radvanja pri Mariboru ter pogorel do tal, ker niso imeli gasilci iz Rač, ki so prihiteli z motorko, vode za gašenje. Škoda je precejšnja.

☐ **Zanimiva pravda radi vrečic za kavo.** Pred okrajnim sodnikom dr. Kejžarjem se je vršila zanimiva razprava. Predmet tožbe so bile vrečice iz celofana, v katerih prodaja sladno kavo mariborska tvrdka Viktor Jarc. Tožbo je vložila veleprežarna kave »Proja« v Ljubljani, češ da so Jarčeve vrečice iz celofana z zlatim napisom čisto slične vrečicam »Proje«, ki so oblastveno zaščitene. Obe stranki sta predložili sodišču sporne vrečice v presojo. Na podlagi ogleda in primerjave obeh zavitkov, je bil sodnik mnenja, da vzlic uporabi celofane in zlatih pismenk lahko vsak povprečen kupec razlikuje zavitke obeh tvrdk, ker je celoten vtis pri obeh čisto različen ter je obdolženo tvrdko Jarc oprostil.

Hinka Nučiča

35 let gledališke umetnosti

Že dolgo ni več Redelmannove hiše ob šentjakobskem mostu, kjer se je Hinko Nučič rodil. Prav za prav mu je mladi prijatelj z odra Rokodelskega doma zbudil prvo stvarno podobo igralskega sveta, Hinko Nučič je šel ž njim in stopil na vabljive deske. Pozneje je prišel k delavskemu gledališču, na Turjaškem trgu, hodil s tovariši k Travnu na Vič in igral v srce vznemirjajočih stvareh tistega časa: Obleka naredi človeka, Roparji na Kulmu, Sinovo maščevanje itd. Nikogar ni motilo, da je takšen otrok igral celo starce. Šestnajst let je bil star, ko je prišel na oder mestnega gledališča. Takrat so pripravljali Grillparzerjevo Sapho. Nučič je bil eden tistih konjev »belcev«, ki so v rjavem trikoju, kjer je peta gledala skozenj, pripeljali gospo Danilovo na oder. Lahko se ž njim vred nasmejemo, ali bila je to prometejska kretnja mladega človeka, s katero je vzel ognja za svoje prebujene dni.

Leta 1900 je Rokodelski dom pripravljal Mline pod zemljo in vodstvo (Krek in Lampe) je povabilo Verovška h generalki. Nučič je imel sedemnajst let, ko si je Verovšek zapisal njegovo ime, poklical ga v dramatično šolo in mu poveril veliko vlogo Konrada Baumgartena iz Viljema Tella. Preizkušnjo je prestal, igral v Rokovnjačih in Desetem bratu in javnost pridobil zase. V sezoni 1901—02 je trinpetdesetkrat nastopil. Tako je zašel v svet upodobljenih človeških usod. Srečal se je z Divjim lovcem, s katerim je tako triumfalno gostoval v Ljubljani pred letom dni. V naslednji sezoni je prejel že glavne vloge. Zapovrstjo sta zbolela prva igralca Boleška in Čonsky dan pred svojimi predstavami. Obakrat je uskočil Nučič, naučil se v enem dnevu in z vspehom nastopil v obeh premijerah. Vloge so mu ostale. Spoznal je odrski svet, njegovo delo in rekvizite, videl je s teh razgledov nove možnosti in šel takoj za njimi: dramatiziral je Tavčarjevo novelo Antonio Gledjević pod naslovom Svitanje. To je bilo v času 1906—07. Sprejeli so ga s pohvalo. Nučič je hvalo pravilno dojel in naslednjega leta napisal Ubijalce. Na to stvar pa je udaril Schwarz in prepovedal uprizoritev »iz ozirov na javni red«. Ali za žalost je Nučič imel uteho drugod, ker ga je bil intendant Juvančič postavil za režiserja. Novo nalogo je prvič reševal s Pepelko in neutrudno delal — kar je značilno zanj — do današnjih dni. Poskrbel je in osnoval igralsko šolo, v katero so zahajali ljudje, ki jih dobro poznamo. To so med drugimi Rakarjeva, Peček, Železnik, A. Drenovec, Kovač. Na dan 26. decembra je proslavil prvih deset let gledališkega dela z Erazmom Predjamskim (V. F. Jelenc) in ugotovili so, da je Nučič »eden glavnih stebrov slovenske drame«. Za tem je postal prvi režiser in imel v času 1911—12 vse vodstvo v svojih rokah.

Slovensko gledališče je bilo tesno povezano z narodom in njegovimi težnjami. Igralci so nosili svoje predstave iz kraja v kraj in ž njimi je Nučič imel priliko, da je preromal od Trsta in Gorice do Novega mesta, od Koroške Bele do Pulja, od Maribora do Opatije in Bakra. Vsak prostorček je prav prišel, četudi skromna sušilnica hmelja, kakor se je zgodilo v Žalcu. Potem so se naenkrat zamajala tla, ker so popustili gospodarski temelji. Ko je Nučič dvanajstega leta gostoval s svojo družbo v Mariboru, so mu sporočili, da ni denarja. Pod dojmom porazne vesti je prebežal v Zagreb, ne da bi mislil kdaj prej oditi s slovenskega odra. Naglo je zamenjal kraj in ljudi in v prvem času čutil, da je sam. V mukah domotožja je pisal pisma tedanjemu intendantu Kristanu, ki pa na stvari niso ničesar izpremenila. V tej dobi se je približal starosti tridesetih let in imel torej za seboj — življenja lepšo polovico.

Preteklo je šest let. Želje po narodni prostosti so dobivale stvarne obrise in v Ljubljani zbrani konzorcij za ustanovitev slovenskega gledališča je poklical Nučiča domov. Nučič je prišel in dali so mu mesto intendanta. Stal je pred vprašanjem celotne notranje organizacije slovenskega gledališča, ki ga že štiri leta ni bilo. Igralci so nosili vojaško suknjo, razkropljeni po vsem božjem svetu. Bratina se je oglasil celo iz Albanije. Nučič je polagoma rešil igralce, orkester in zbor. S pomočjo tedanjega Regimentsartzta dr. M. Rusa in šefa vojnega odseka Barleta so oprostili petinpetdeset vojaških obveznikov. Organizacijo opere je Nučič poveril Rukavini. Popoldne 29. septembra 1918 je slovensko deželno gledališče priredilo prvo Akademijo, katero je otvoril Nučič z Našo besedo Otona Župančiča. Zvečer so dali Divjega lovca. Polna dva meseca je obsegal repertoar samo dramska dela, pa je Nučič radi naporov in ogromnega dela zbolel. Še danes ni popustila bolečina, ki so mu jo takrat zadali očitki, ker je v stiski časa govoril Hamleta na hrvatskem jeziku. Dne 6. februarja 1919 je bila otvoritvena predstava, za katero je Nučič izbral Jurčičevo žaloigro Tugomer. Pridobil je novih igralcev, med njimi Šaričevo, in tako postavil slovensko gledališče v Ljubljani. Ko je glavno delo dovršil, je prišlo do nesoglasja med njim in odborom in za vprašanje dramaturga so žrtvovali Nučiča. Prijavil se je spet v Zagreb; za poslovilni večer pa mu je dal na razpolago svoje prostore Ljudski dom.

Prav v času, ko je polnil popotne kovčege, se je zglasila pri Nučiču deputacija in ga povabila v Maribor. Odločil se je in se v Mariboru znašel pred isto nalogo, ki jo je rešil v Ljubljani, le da so bili pogoji in razmere mnogo bolj težke in zamedene. Na mestni občini so gospodarili Nemci s svojo večino, ki je odklonila podporo slovenskemu gledališču. Na kraju prvega meseca je zmanjkalo sredstev in grozil je polom. V takem položaju je dr. Rozina v imenu slovenskih odbornikov obiskal Nučiča, zaprosil ga, naj ostane in mu svetoval, naj prevzame gledališče v zakup. Nučič je postal zakupnik in prve gaže izplačal sam. Konec sezone je prinesel deficit, drugo leto pa je država prispevala mesečne dotacije, za kar se je zavzel intendant belgrajskega gledališča Grol. Nučič je takoj ustanovil dramsko šolo, v katero se je vpisalo šestinpetdeset dijakov. Odtod so izšli Vika Podgorska, Kraljeva in Janko. Ko je v Trstu pogorelo gledališče, so se zatekli štirje igralci v Maribor. Med njimi je bil Mario Šimenc, ki je najprej igral v drami in so ga kasneje zaposlili še v operetl. Obletnico proglasitve države SHS so slavnostno proslavili z Nučičevim Orkanom, simbolično igro iz svetovne vojne v treh delih. To je bilo za časa velikega štrajka tipografov, ki je zaustavil Nučičev Gledališki list po treh številkah. Noben tisk ni izhajal. Nučič pa je šel v tiskarno in lastnoročno tiskal gledališke lepake. Obe sezoni je izdajal mariborski kulturni vestnik Zrnje in mnogo člankov prispeval sam, dramski repertoar je obsegal v prvi vrsti slovenske stvari: Tugomer, Veriga, Školjka, Veleja, Na smrt obsojeni, in na koncu prvega leta je že prišel na vrsto Cankar s svojimi deli večjih zahtev.

Kri teče iz telesa v telo

Napredek zdravniške znanosti v ljublj. bolnišnici - Na stotine rešenih s tujo krvjo - Brezposelni žrtvujejo lastno kri za druge

Ljubljana, 2. januarja.

Med bolniki in ranjenci, ki odhajajo zadnje čase ozdravljeni iz bolnišnice, je mnogo takih, ki svojim znancem izjavljajo: »Kmalu bi bilo po meni, toda rešila me je tuja kri!« Na začudena vprašanja odgovarjajo ti rešenci: »Da, v bolnišnici sedaj zdravijo po novem načinu, komur je preveč krvi izteklo ali je imel preslabo kri, mu vbrizgajo novo. Dosti jih je, ki bi bili zapisani smrti, kri drugega pa jim je rešila življenje!«

V naši javnosti so prišli prvi glasovi o prenosu krvi komaj pred kakšnimi petimi leti in še tedaj so naši čitatelji z dvomi brali poročila »Slovenca« o izvršenih tranfuzijah, ki so se dogajale daleč stran, v glavnih središčih zdravstvene znanosti, na Dunaju, v Berlinu, v Parizu, Londonu in v Ameriki. Podobnim vestem iz Rusije pa še skoraj nismo mogli niti malo verjeti. Danes smo napredovali tako daleč, da je transfuzija (prenos) krvi v Ljubljani prav navaden pojav. Ravno na starega leta dan so se v splošni bolnišnici posrečile tri težke transfuzije, na Novo leto pa zopet dve in včeraj so zopet nekateri žrtvovali svojo kri za rešitev krvno oslabelih bolnikov. Zanimivo je vse: zdravniki, ki so že povsem izvežbani in vprašanje transfuzije popolnoma obvladajo, zanimivi so sprejemniki tuje krvi, to je bolniki, enako so zanimivi tudi oddajalci lasne krvi, nič manj pa tudi druge okolnosti v tej novodobni in zelo uspešni bitki za življenje.

Pojasnila primarija dr. Blumauerja

Obrnili smo se na šefa kirurgičnega oddelka primarija dr. Blumauerja, naj nam v poljudnem, širšemu občinstvu razumljivem slogu pojasni nekaj podrobnosti o prenašanju krvi od oddajalca do potrebnega bolnika. Primarij dr. Blumauer je ljubeznivo podal naslednjo izjavo na stavljena vprašanja:

»Za nas sdravnike ni prenos krvi že nobeno vprašanje več, ko imamo za seboj skušnje in pa uvedenost. Prvo transfuzijo krvi smo v splošni bolnišnici izvedli l. 1929. Tedaj je bilo to še zelo otežkočeno in zapleteno. Nismo imeli niti ljudi, ki bi dali na razpolago kri, nismo imeli aparatov, ki bi točno delovali, niti ni bila tehnika prenašanja krvi še dognana. V letu 1930 smo že organizirali redne »patrulje« oddajalcev krvi. Prve oddajalce krvi smo dobili po oglasih v časopisju. Bili so najprej prostovoljci, ki so se javili iz človekoljubnih namenov, dalje sorodniki obolelih in končno tudi taki, ki so računali z nagrado za odjem krvi. Kakor sedaj, smo tudi tedaj vsakemu oddajalcu pregledali najprej kakovost krvi in ga preizkusili po Wassermannu (lues) in zaradi malarije ter določili krvno skupino. Znano je, da ima človeška kri tri skupine. Bolnik ima določeno krvno skupino in tako mora imeti tudi oddajalec krvi, ki mu odstopi svojo kri. O oddajalcih vodimo poseben seznam, v katerega so vpisani z vsemi podatki, to je z označbo krvne skupine, s podatki o zadnjih zdravniških preizkavah, s podatki o tem, kolikokrat jo je že kdo dal in s kakšnim uspehom svojo kri ter z drugimi podrobnostmi. Zadeva se je potem organizirala tako, da so mesto prostovoljnih oddajalcev krvi nastopili profesionalni.

Oddajalci krvi.

Oddajalci krvi se rekrutirajo sedaj skoraj samo iz brezposelnih, ki vsak dan čakajo na kirurškem oddelku in dobe za vsak prenos po 300 Din. Vsakokrat odvzamemo oddajalcu po 500 do 600 gramov krvi. Prenos krvi je zelo važen in pogosto nujno potreben pri bolnikih, ki so zaradi poškodb znatno izkrvaveli, dalje, ki so organsko oslabeli, ki so imeli krvavitev zaradi rane na želodcu ali črevesju, pri napakah krvotvornega aparata, pri septičnih obolenjih (gnitjih), pri slabokrvnih in v še nešteto drugih boleznih.

Bolniki.

Bolnika najprej preiščemo, da ugotovimo, kakšno kri ima in v katero skupino spada, nato pa poiščemo primernega dajalca krvi. Prenos krvi se izvršuje z Oehl-Eckerjevim aparatom, s Persijevim aparatom ali s takozvano rotando. Izkušnje so nas naučile, da se še najbolj obnese Oehl-Eckerjev aparat, ki ga stalno uporabljamo na 1. kirurškem oddelku.

Način prenosa krvi.

Oba, bolnika in krvnega oddajalca položimo na operacijsko mizo vzporedno z nasprotno lego glav, nato pa položimo obe desni ali levi roki skupaj ter odpremo obema veni v komolčni pregubi ter vtaknemo vanju steklena nastavka, ki sta z gumijastimi cevmi zvezana s transfuzijskim aparatom. Kakor hitro je aparat armiran in veni oskrbljeni z nastavki, pričnemo s transfuzijskim procesom in sicer na ta način, da odda krvni dajalec po 50 do 60 cm³ krvi, nakar ta obrok vbrizgamo bolniku v veno. To ponavljamo tako dolgo, dokler ne dobi bolnik zadostne količine krvi, običajno 500 do 600 kub. cm. Po prenosu se žili obeh podvežeta in jih preparator zašije. Vse to se vrši v lokalni anesteziji (umetno omrtvenje roke), tako da niti bolnik, niti dajalec krvi ne trpita nobene bolečine. Dajalec po tej operaciji ne opazi skoraj nobene reakcije, kvečjemu kakšno malo slabost, ki hitro preide, pri bolniku pa se pojavlja mimogrede porast telesne topline, lahka mrzlica in podobno, kar pa ne traja dolgo.

Pri bolnikih, ki so trpeli za izkrvavljenjem, je možno ozdravljenje s prenosom krvi v 100 % primerov, v drugih primerih pa se opaža redno znatno zboljšanje.

V zadnjem trenutku rešen...!

Na novega leta dan smo imeli na pr. težek primer. Od nekod z Gorenjskega je prišel k nam fant, ki je skozi malo ranico na nogi skoraj povsem izkrvavel, tako, da nismo mogli opaziti niti zunanjega utripa žile. Nismo se upali niti s transfuzijo krvi, temveč smo morali najprej začeti z infuzijo, to je, da smo bolniku vbrizgali slanega kropa v žile, nato pa smo mu šele vbrizgali tujo kri s transfuzijo. Sedaj se bolnik že izvrstno počuti in življenje mu je rešeno. Dnevno imamo dva do tri primere transfuzije krvi, včasih še več. Spol bolnika nima nobene vloge pri tem vprašanju. Krvni oddajalci so skoraj sami moški, med bolniki pa je seveda mnogo žensk.

Ob koncu tega intervjuva je primarij dr Blumauer povdaril še:

»Vsa hvala gre posebno upravniku bolnišnice, dr. Radmanu, da kljub težkim proračunskim razmeram s svojo uvidevnostjo omogoča finansiranje te humanitarne akcije!«

Med oddajalci.

V veži kirurškega oddelka se zbirajo oddajalci krvi. Sami krepki mladi fantje in možje v najlepših letih, toda vsi z obrazi, ki pričajo in glasno govore: brezposelni smo. Niso to kakšni potepuhi, ne, še kar čedno so oblečeni in vsem se pozna, da so nekoč marljivo delali.

Stopim k prvemu: »Kako je, ste že oddali kdaj kaj krvi?«

»Že, gospod. Dvakrat. Nazadnje je bilo pred štirimi meseci!«

»In komu?«

»V Domžalah je vlak povozil nekega gospoda in mu odrezal nogo, mislim, da se je pisal Fugger, ter neki ženski!«

»Kaj pa ste po poklicu?«

»Delavec brez poslal«

»Vas je kaj bolelo, ste kaj čutili po prenosu krvi?«

»Ne, samo malo slabo mi je bilo prvih deset dni, potem sem pa prebolel!«

»Pa nimate nobenega drugega zaslužka?«

»Skoraj nobenega. Včasih si izprosim kje kaj hrane, včasih, pa redko, dobimo kaj v bolnišnici, ako kaj ostane.«

Oče treh otrok...

Približno tako povedo vsi. Tu je krepak delavec, ki pove, da je zadnjič, ko je oddal kri, takoj drug dan šel sekat drva. Tri metre sem jih sesekal!« Tu je zopet lesni manipulant, že mesece in mesece brez dela, oče treh otrok, edino njegovo upanje pa je, da ga kdaj pokliče zdravnik, naj odda svojo kri, da potem more nesti družini teh 300 Din. Tu se je zopet eden pohvalil s srečo: poleg 300 Din je dobil še 50 Din napitnine, ki mu jih je dala rešena bolnica in tako dalje. Ti brezposelni so kljub temu, da jim je seveda prva stvar dobesedno z lastno krvjo zasluženi denar, le občudovanja vredni. Ničesar nimajo, kar bi mogli dati družbi, ki ne mara njihovih delovnih rok, zadnje, kar še imajo, svojo kri, to žrtvujejo in s tem na ta svojstven način doprinašajo svoj del k blaginji in zdravju ljudi.

C. K.

Ni potrebno, da Vam nikotin škoduje, toda ko opazite le najmanjšo posledico nikotina, morate piti **RADENSKO!**

Nikotin krči krvne žile, poveča tlak krvi, moti srce, pospešuje sklerozo, draži živce.

RADENSKA širi krvne žile, manjša tlak krvi, krepi srce preprečuje razvoj sklerozo in miri živce. Ako ste nagnjeni k sklerozi (50 letniki!) in pušite, je za Vas nikotin škodljiv in morate brezpogojno piti **RADENSKO!**

Koledar

Petek, 4. januarja: Tit, škof; Angela Folinjska, vdova.

Osebne vesti

= **Iz vojaške službe.** Napredovali so: v čin kap. fregate kapetani korvete Josip Petrarka, Anton Gatin, Hijacint Mundorfer in Vladko Naglič; v čin majorja san. kap. I. razr. Ivan Koprivnik; v čin kap. I. razr. topniški kap. II. razr. za generalštabne posle Marijan Žmavec; pehotni kapetani II. razr. Peter Švarc, Vekoslav Bajec, Anton Giriček, Vladimir Soldič, Jakob Zerer in Vladislav Sobek; topn. kap. II. razr. Oskar Bestal, Jaroslav Parč, Ivan Lovrič, Gustav Boščak, Aleksander Elsner, Jovan Holas in Vojislav Pokorni; konjeniški kap. II. razr. Vladimir Gradnik; inž. kap. II. razr. Branko Šuster in Ivo Božič; zrakopl. kap. II. razr. Pavel Sič, Anton Šuh, Vinko Bulat, Nik. Mikec in Branko Fanedl; kapetani II. razr. topn. tehn. stroke Rudolf Stepanovič, Franjo Rebernki in Ivan Šimič; san. kap. II. razr. dr. Viktor Fon in dr. Pavel Loboda; sodni kap. II. razr. Dragotin Varl; strokovna kap. II. razr. Peter Petričič in Anton Šparovec; strojni kap. II. razr. Josip Stranski, Ivan Varljen, Josip Pišmaht in Adolf Čizmek ter san. kap. II. razr. dr. Anton Stor; v čin kap. II. razr. peh. poročniki Feliks Predan, Sava Rašeta, Ivan Vidič in Josip Majer; san. poročnik dr. Fedor Jakunjin in poročnika fregate Pavel Župan in Franjo Rauš; za višjega voj. uradnika I. razr. nižji voj. uradnik III. razr. Marko Krznarič ter poročnik san. stroke Josip Vitkovič. — Imenovan je za vršilca dolžnosti pomočnika poveljnika Vranjskega voj. okrožja peh. podpolkovnik Krunoslav Perc.

*

— **Motnje v želodcu in črevesu,** žlipanje v trebuhu, zastajanje v žilnem sistemu, razburjenost, nervoznost, omotičnost, hude sanje, splošno slabost olajšamo, če popijemo vsak dan čašo »Franz Josefovec grenčice.

Novi grobovi

† **V Ljubljani** sta umrla: gospa **Jožefa Mole** roj. Majer, soproga bivšega pekovskega mojstra. Pogreb bo v soboto ob pol 3 popoldne. — Gospod **Jakob Slovnik,** bivši krojaški mojster. Pogreb bo danes ob 4 popoldne.

† **V Ribnem pri Bledu** je umrl včeraj po daljši bolezni gostilničar in posestnik g. **Gabrijel Ferjan** v starosti 62 let. Rajni gospod p. d. Kumerdej je bil po vsej Gorenjski in tudi na Koroškem znan pod imenom »Krčmar«. Pogreb bo jutri v soboto popoldne ob 3 na farnem pokopališču v Ribnem.

† **V Ljubnem na Gorenjskem** so pokopali 56 let staro dekle **Micko Kocijančič.** Bila je dolgo let članica Marijine družbe, pobožno in dobrosrčno dekle.

† **V Kamniku** je v Novem trgu na Silvestrov večer umrla v 80. letu starosti ga. Ana Tomčeva. Pokopali so jo v sredo popoldne na pokopališču na Žalah. Za njo žalujejo sin Nejko in hčere Fani, Pavla in Alojzija.

Naj v miru počivajo! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Jubilej zvestega naročnika

Videm ob Savi, 2. januarja.

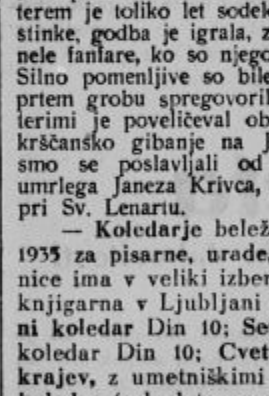

Tam ob poti, ki vodi v vinorodni Sremič, stoji hiša, ki je v njej te dni obhajal gospod **Franc Colnar** 25 letnico, odkar je postal naročnik »Slovenca«. Zgodilo se je to l. 1909. Od tega časa pa do danes mu je ostal zvest. Kljub temu, da je pretekli mesec obhajal že 75 letni jubilej svojega rojstva, ga prečita še vsak dan od začetka do konca. Pripomniti je treba, da je bil gosp. Franc Colnar ves čas svojega življenja vzoren katolik, ki se svojih katoliških načel ni nikdar sramoval. V javnem življenju se ni udejstvoval, pač pa je 15 let z nesebično požrtvovalnostjo vodil cerkveno petje v farni cerkvi na Vidmu.

Gosp. Colnarju želimo ob njegovem jubileju, da mu Vsemogočni podeli svoj mir in mu podaljša življenje do skrajnih meja.

Ostale vesti

Pevska zveza sporoča, da se tečaj za pevovodje ne bo vršil v božičnih počitnicah. Podrobnosti bomo sporočili v prihodnjih dneh po okrožnicah.

— **Železniške legitimacije podaljšane.** Ravnateljstvo državnih železnic sporoča: Z odlokom prometnega ministra od 3. 1. 1935 se podaljša veljavnost legitimacij aktivnih državnih nameščencev, ki jim je potekel rok veljavnosti 31. decembra 1934, do zamenjave z novimi legitimacijami najdalje do 31. marca t. l. Po istem odloku veljajo v letu 1934 izdane legitimacije za poklicne novinarje do 1. februarja 1935.

— **Pogreb Janeza Krivca.** Takšnega pogreba Jesenice še zlepa niso videle, kakor je bil na novoletni dan popoldne ob treh, ko so nesli k zadnjemu počitku Janeza Krivca. Nepregledna je bila vrsta onih, ki so ga spremili do groba, od vseh strani so prišli, pogrebne molitve so bile že pri kraju, ko so zadnji pogrebci še vedno prihajali na pokopališče. Nosili so ga člani sportnega društva »Gorenjec«, vsi v dresu, kar je napravilo izredno lep utis. Krasen venec je nosil »Gorenjec«, ob strani pa sta stopala Gorenjec in Gorenjka v narodni noši. Pokojni Janez Krivec je ob vsaki možni priliki nadel narodno nošo in menda nihče ni imel tako pristne kot on. Cerkveni pevski zbor, pri katerem je toliko let sodeloval, mu je zapel tri žalostinke, godba je igrala, zlasti pretresljivo pa so donele fanfare, ko so njegovo truplo polagali v grob. Silno pomenljive so bile besede, ki jih je ob odprtem grobu spregovoril g. svetnik Kastelic, s katerimi je poveličeval obilne zasluge pokojnega za krščansko gibanje na Jesenicah. S težkim srcem smo se poslavljali od groba nam tako prerano umrlega Janeza Krivca, ki zdaj mirno počiva gori pri Sv. Lenartu.

— **Koledarje** beležne, stenske, blok za leto 1935 za pisarne, urade, gospodinjstvo in delavnice ima v veliki izberi v zalogi Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani in sicer: **Tedenski beležni koledar** Din 10; **Serafinski** tedenski beležni koledar Din 10; **Cvetko Švigljev** — **Iz naših krajev,** z umetniškimi slikami, Din 30; **Stenski koledar** (celo leto na eni strani) Din 6; **Gospodinjski koledar** Din 20; **Černetov poslovni koledar** Din 27; **Mali žepni koledarček** (10×6 cm), vezan v platno, po 8 ali 10, v usnje Din 15; **Blok-koledarje** male po Din 2, večje po Din 8, ter k tem primerne stenske po 3—6 Din; **Trgovski koledarček** Din 15; **Obrtniški koledar** Din 12; **Koledar slovenskega gospodarja** Din 10; **Kongregacijski koledarček** Din 8; **Družinska pratika, Velika pratika** po Din 5; **Koledarček Jadranske straže** Din 8.

— **Ob pričenjajočem se poapnenju krvnih cevi** navaja raba naravne **»Franz-Josef«-grenčice** k rednemu odvajanju in zmanjša visoki pritisk krvi. Mojstri v zdravilstvu priporočajo pri raznih starostnih pojavih **»Franz-Josef«-vodo,** ker zanesljivo in milo odstranjuje zastajanja v kanalu želodčnega čreva in lenivo prebavo ter milo ublažuje razdraženost živcev.

— **Novice iz št. Vida pri Stični.** Po novem letu je bil semenj v Radohovi vasi zelo dobro obiskan. Živine je bilo veliko. Toda cene so bile zelo nizke. Voli najboljši po 4 Din. Prašiče so plačevali po 4 Din, boljše po 4 in pol Din. Seveda za denar je stiska, zato proda kmet za vsako ceno. — Rojenih je bilo doma 134, drugod pa 30, torej skupaj 164. — Mrličev je bilo 84, porok 21. Najstarejši ženin je imel 47 let, najmlajša nevesta 18 let. — Ker je ugodno vreme, lahko delajo ljudje pod milim nebom. V Bukovici so začeli s cesto, ki bo v zvezi s cesto, ki drži od Radohove vasi čez Vagenšperk na Litijo. Potrebna je bila ta cesta; saj iz Bukovice skoraj ni bilo mogoče priti z vozom na cesto. Zato je lepo, da se je okrajni cestni odbor zavzel za to cesto.

— **Otvoritev postajališča Tezno.** V nedeljo, dne 6. januarja se izroči javnemu potniškemu promtu novozgrajeno postajo Tezno, ki leži v km 279.240 desno proge Zidani most-Maribor gl. kol. Prva potniška vlaka, ki bodeta ustavila na dan otvoritve, sta potniška vlaka štev 316 oz. 319, na kar bodo imeli v postajališču postanek pod 1 minuto, izvzemši vlak št. 1111, vsi ostali potniški vlaki. Odhod vlakov za smer Maribor gl. kol. je določen iz Tezna ob sledečih časih: Vlak št. 510 ob 5.24; vlak št. 512 ob 6.39; vlak št. 1124 ob 8.53; vlak št. 516 ob 9.06; vlak št. 518 ob 11.04; vlak št. 524 ob 17.38; vlak št. 1126 ob 18.10; vlak št. 1128 ob 21.31 in vlak 526 ob 22.16. V smeri proti Zidanem mostu odpeljejo: vlak št. 515 ob 5.27 vlak št. 519 ob 9.45; vlak št. 1113 ob 11.55; vlak št. 523 ob 14.20; vlak št. 1115 ob 17.15; vlak št. 525 ob 18.10 in vlak št. 527 ob 21.45 min. Postajališče je opremljeno za odpravljanje potnikov; prtljaga se prevzema v prevoz le proti doplačilu. Prispelo prtljago mora potnik prevzeti takoj po postanku vlaka pri službenem vozu, sicer se vozi ista do sosednje postaje.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, jeter, srca, proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in sl. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

ASPIRIN
ASPIRIN
Jamstvo za pristnost Aspirin tablete proži BAYER-jev križ!
ASPIRIN
proti vsem bolečinam in boleznim, ki izhajajo iz prehlada.
BAYER
ASPIRIN
Oglas je reg. pod S. br. 23362 od 19. XI. 1934

Celje

Božičnica Poselske zveze. V nedeljo popoldne je priredila Poselska zveza v Domu za svoje članice in povabljene goste božičnico, ki je v vsakem oziru potekla najlepše. Številne članice in njih prijatelji so se v obilnem številu odzvali povabilu. V neprisiljeni zabavi je poteklo nekaj prijetnih uric, v teku katerih smo slišali lepe pevske točke, deklamacije in govor g. Mikelna, ki je bodril dekleta k nadaljnemu vztrajnemu in zvestemu delovanju za organizacijo.

Izgube in najdbe v letu 1934. V letu 1934 je bilo pri mestni policiji v Celju prijavljenih 123 najdb in 133 izgub. Najdbe in izgube so bile različnega značaja in se je veliko lastnikov najdenih predmetov tudi prijavilo.

Skoraj 600 brezposelnih. Število brezposelnih je doseglo že skoraj 600. Od zadnjega poročila se je pomnožilo od 545 na 588. Koliko je pa tistih, ki nimajo dela v Celju in okolici, ki v tem številu niso všteti, pa sam Bog ve. In vendar se nihče ne zmeni, da bi kaj storil za odpravo velike mizerije, ki vlada med brezposelnimi družinami. Pač smo pa vajeni čitati dolge slavospeve, kaj se je vse že storilo in se še bo storilo za omiljenje bede v teh hudih časih...

Pri regulaciji Sušnice so se pri čiščenju struge zraven mostu, ki vodi iz mesta na Ljubljansko cesto (pri vili Sernec) odkrili piloti, na katerih je moral svoje čase stati drug most, ki je tekel popolnoma v bližini sedanjega mostu. Vseh teh pilotov ali podpornikov je 6, po trije na vsaki strani potoka in kažejo tudi smer, v kateri je šla stara cesta, namreč v smeri današnjega drevoreda na Glaziji. Mogoče bi pa le kakšen zgodovinar nam odkril skrivnost, koliko so ti piloti stari, če so starejši od sedanjega mostu, ali je mogoče šel vzporedno s sedanjim mostom v kaki dobi še drug most?

Ljudska čitalnica bo začela zopet s prosvetnimi večeri v sredini tega meseca. Kot prvo je na sporedu predavanje o zgodovini evharističnih shodov.

Ptuj

Veliki požari. Na starega leta dan proti večeru je izbruhnil požar na raznih krajih in sicer ob času, ko so se ljudje nahajali v cerkvi pri blagoslovu. V Dobravi pri Zavrču je gorela domačija posestnice Regine Majder. Zgorelo ji je vse do tal s poljskimi pridelki in raznimi stroji vred. Živino so rešili z veliko muko, zgorela pa je težka pitana svinja. Škoda znaša okrog 80.000 Din. — Istočasno je izbruhnil požar v gospodarskem poslopju posestnika Mikla pri Sv. Marjeti niže Ptuja, kjer je zgorelo zelo obširno zidano poslopje z vsemi poljskimi pridelki in gospodarskim orodjem. Škoda je ogromna in jo dosedaj še niso precenili. — Tretji požar je bil v Sp. Jablanah pri Cirkovcah. Gospodarski objekti posestnikov Štefana Ekarta in Antona Medveda so zgorela do tal z vsemi poljskimi pridelki stroji in poljskim orodjem. Ekart utrpi 35.000 Din, Medved pa 25.000 Din škode. Kakor doznamo, je v vseh teh slučajih bil ogenj podtaknjen od zločinske roke.

Redek lovski plen. V gozdovih v Žetalah, last minoritskega samostana v Ptuju, so se pojavile divje svinje, ki so napravile kmetom precejšnjo škodo. Eno od teh pošasti so ustrelili, jo pripeljali v Ptuj in jo razstavili na dvorišču minoritskega samostana. Ptujčani so trumoma prihajali, da si ogledajo ta eksemplar ki tehta 120 kg. Kakor lovski čuvaji trdijo, se klatita še dva taka eksemplarja po žetalskih šumah.

Naznanjam strankam, da sem kolarsko delavnico premestil v Krčevino pri Ptuju, ter se priporočam. Simon Skaza.

Št. Jernej

Huda nesreča je zadela posest. sina Ivana Cvitka iz Mihovice. Kopal je gramoz v občinski jami, pa se je utrgala plast zemlje in ga podsula pod seboj. S težavo so ga odkopali in težko ranjenega prepeljali v novomeško bolnišnico.

Mumps se je letos v več slučajih pojavil med šolsko mladino, pa tudi odraslim ni prizanesel. Bolezen sicer ni nevarna, mučno pa je, ker tako neestetsko odebeli glava in vrat, da bolnik kar ni za v javnost.

Gasilno društvo je na svoji običajni zabavi na Silvestrovo odigralo dve burki in več točk šaljivega sporeda. Vsa prireditev je še dokaj ugodno izpadla, tako v moralnem kakor v gmotnem oziru.

Iz pripovedovanja Rusa Minejeva

Pet let vjeti v Ledenem morju

Nikolaj Minejev, ruski raziskovalec Severnega tečaja, ki je bil lansko leto v družbi svoje žene in treh tovarišev rešen z Vranglovega otoka v sibirskem Ledenem morju, zadnjo zimo svojega ondotnega bivanja tako-le popisuje:

»Dne 31. avgusta leta 1933 sem se s svojo ženo sprehajal ob morskem bregu. Naenkrat zagledava daleč na obzorju ogromnega ptiča, ki je bil podoben letalu. Skupina Eskimov, ki žive na otoku, nama je s svojimi veselimi vzkliki potrdila, da se nam res bliža letalo. Čez delj časa je letalo pristalo. Letalci so nam povedali, da nas ledolomilec »Čeljuskin« (ki se je pozneje potopil) ne more rešiti pred prihodnjo pomladjo. Zato sem sklenil še peto zimo preživeti na Vranglovem otoku.

Najtežje je bilo, ker nam je začelo primanjkovati kuriva. Premoga, ki smo ga pripeljali s seboj, nam je zmanjkalo že tretjo zimo. Toda izvedeli smo, da je v zalivu Rogers, kakih 70 milj daleč od nas na severni strani otoka, morje naplavilo mnogo plavajočega lesa. Zato smo sklenili, preseliti se tja. Dne 9. septembra 1933 smo prvič poskusili priti do zaliva Rogers, pa se nam ni posrečilo. V svojem čolnu smo preveslali že kakih 15 milj, ko so nam naenkrat zaprle pot ledene plošče, katere so strašno naglo plavale od severa proti jugu. Če smo se hoteli rešiti, smo morali bežati na suho. Komaj se nam je posrečilo stopiti na suha tla, že je deroča struja zgrabila naš čoln in ga odnesla s seboj. V čolnu so bile vse naše zaloge, katere smo na ta način izgubili. Nadaljevali smo pot peš proti izlivu reke Naše. Naše težavno potovanje se je začelo 11. septembra. Že 13. septembra nas je presenetil strašni snežni metež, ki nas je prisilil, da smo se utaborili in čakali na boljše vreme. Čakati smo morali dva dni, preden smo mogli naprej. Dne 19. septembra smo bili na cilju.

Plavajočega lesa pa ni bilo dovolj, da bi si bili z njim zgradili leseno hišico. Zato sem sklenil postaviti hišo iz živalskih kož. Take kože Eskimi imenujejo »argi«. Narejene so iz sešitih kož severnega jelena, razprostrte čez leseno ogrodje. To svojo kočo smo dobro zadelali in pokrili s snegom tako, da se je dalo v njej prebivati. Mala petrolejska svetilka, katero smo komaj rešili iz čolna, nam je dajala celo nekaj toplote in svetlobe. Imeli pa smo 130 kož. Iz njih smo napravili štiri male sobice in v njih mala okenca ter vrata. Ti »argi« pa imajo veliko hibo. Medtem ko je v njih pod strop hudo toplo, je pa pri tleh tak mraz, da smo včasih merili do 8 stopinj mraza pri tleh. Medtem ko je bil gornji del našega telesa vedno na gorkem, bi nam bile noge skoro zmrznile. Meseca januarja nam je pošel ves petrolej in smo začeli kuriti bencin. Ta se je pa hudo kadil, tako da skoraj ni bilo mogoče dihati. Zato sem napravil mal dimnik. Da bi v naših sobicah bilo čimveč čistega zraka, smo vsi prenehali kaditi. Eden izmed nas je vedno sedel ob malem radiju, ki smo ga imeli, da smo zvedeli, kaj se po svetu godi. Ni se nam pa posrečilo, da bi bili odposlali kako vest po radiu. To se nam je posrečilo šele, ko se je radio-operater ledolomilca »Čeljuskina« z letalom pripeljal nad našo naselbino in se v padalu spustil k nam na tla.

Naš položaj pa je postal skrajno slab, ko je naenkrat zblaznel naš kuhar Pavlov. Nismo vedeli, kam bi ga vtaknili. Zato je moral ostati z drugimi izmed naše skupine v eni izmed štirih sobic. Nismo ga mogli pustiti samega, ker je takoj, ko je bil sam, hotel koče zažgati. Najprej je sežgal vso svojo bleko in perilo. Nato je začel groziti, da bo zažgal tudi kočo. Čvančev, mlad, a orjaški mladenič, se je ponudil, da bo blazneža stražil noč in dan. Le svoji izredni moči se ima zahvaliti, da je vzdržal ta strašni napor in vso zimo 1933-34 prebil z blaznežem. Noči so bile za nas prava muka. Vedno smo morali biti pripravljeni skočiti na pomoč, kadar bi Čvančev začel klicati. Neke noči ga je blaznež polil z gorečim oljem, ko je še poprej hotel Čvančeva v spanju zadaviti.

Prva štiri leta smo na otoku imeli še dovolj živil. Zaradi tega nihče izmed nas ni dobil skorbuta, razen dveh Eskimov, ki sta pa kmalu ozdravela. Svoja dela smo redno opravljali. Zadnjo zimo pa so naša živila bila zelo pičla, ker smo bili že preslabi, da bi si bili mogli iskati kaj sveže hrane. Zato smo zelo malo jedli. Nepopisno je bilo naše veselje, ko smo po petih letih zopet prvič zagledali ladjo. Bil je ledolomilec »Krasin«, ki nas je prišel reševat. S seboj je pripeljal novo skupino kolonistov. Poleg nas je vzel »Krasin« s seboj še 2000 kož severne lisice, 600 kož severnih medvedov ter 2 in pol toni mamutovih zob.«

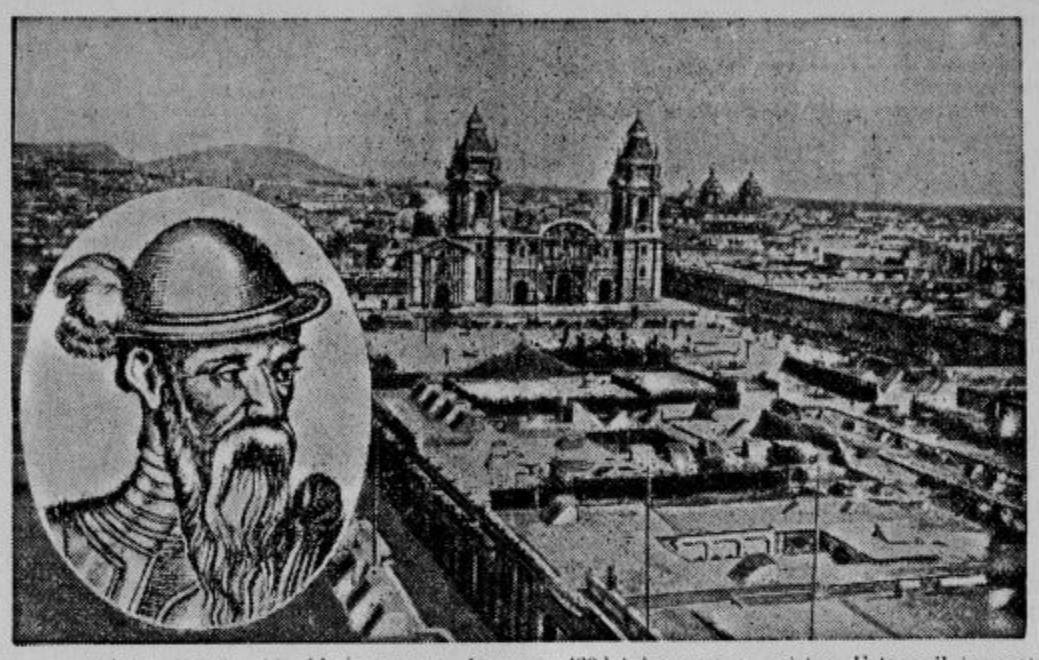

Lima, prestolnica Peruja, ki obhaja meseca januarja 400 letnico svojega rojstva. Ustanovil je mesto osvajalec Francisco Pizarro (v ovalu) leta 1535.

Ata - Turk

Turški narod išče priimkov! V Turčiji je izšel zakon, po katerem mora vsak državljan imeti mimo osebnega imena tudi družinski priimek. Vsi Turki stikajo zdaj za lepo zvenečimi priimki. Državnemu poglavarju Kemalu paši pa je določila ime narodna skupščina in se bo poslej pisal Ataturk, to je »Oče Turkov«. Naša slika kaže portretno študijo turškega predsednika in njegov lastnoročni podpis.

Poceni stanovanja za družine z več otroci

Občinski svet mesta Lipsko je sklenil pred kratkim zgraditi 1000 novih stanovanj, med njimi 250 stanovanj za družine, ki imajo posebno mnogo otrok. Sedaj je občinski svet vnovič sklepal o tej stvari in je sklenil za dobo 35 let vsako leto dodajati iz občinske blagajne 12.000 mark podpore, da bi stanovanja družin, ki imajo mnogo otrok, bila za 10 odstotkov cenejša kakor druga stanovanja. Povprečna mesečna najemščina takih družin ne sme biti večja kot 39 mark. Hišni gospodarji pa bodo to podporo po 35 letih morali vrniti.

»Le mirno bodi, Lenčka, saj me paglavci niso zadeli, sem se naglo sklonil.«

*

»Prosim, natakar, v juhi sem našel gumb.«
»Hvala lepa, že od včeraj ga pogrešam.«

Sinček se je žrtvoval za mamico

Dne 2. januarja se je na zelo prometni in znani Mariahilferci na Dunaju zgodila ta-le huda nesreča, ki je pretresla ves Dunaj:

Bilo je ravno poldne, ko so ljudje vreli iz prodajaln, pisarn in delavnic domov k obedu. Povsod je bila velika gneča. Tedaj je žena trgovskega zastopnika Albina Rauch za roko vodila skozi gnečo čez cesto svojega 5 letnega sinčka. Ker se je mati bala, da bi otroka v gneči ne zgubila, ga je vzela v naročje in z njim hotela prekoračiti tir cestne železnice. V tem hipu pa je po progi prigrmel poštni tovorni avtomobil. Ženska vozila ni takoj opazila. Šele na preplašene klice drugih ljudi, se je ozrla ter od strahu kar obstala. V tem pa se ji je spodrsnilo in je omahnila naravnost pred kolesa prihajajočega avtomobila.

V tem trenotku groze je sinček materi zdrknil iz naročja. Ljudje so še opazili, kako se je mali sinček, stoječ na tleh, z vso silo zaletel v mamico, da bi jo spravil izpred voza. Ta sunek je res zadostoval, da mati ni padla pod kolesa, ampak malo vstran, tako da ji je kolo povozilo le eno nogo. Pač pa je avtomobil zagrabil malega rešitelja in ga hudo zmlel. Zdrobilo mu je prsni koš in razbilo glavo, da je bil fantek na mestu mrtev.

Ranjeno mater so brž prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima nogo zlomljeno v stegnu in da je zadobila tudi nevarne notranje poškodbe. Ko je nesrečna mati zvedela, kaj se je zgodilo z njenim sinčkom, je dobila hud živčen napad. Vsled tega se boje, ali jo bo mogoče rešiti.

Sleparstvo sveta

Američan Barnum popisuje zgodovino reklame in duhovitosti Francoza Mangina

T. Barnum, lastnik slovečega in največjega cirkusa sveta, kateri je pred kakimi 35 leti za en dan gostoval tudi v Ljubljani, je leta 1866 izdal zanimivo knjigo z naslovom »Sleparstvo sveta«. V tej knjigi Barnum popisuje zgodovino reklame ter nekatere ženijalne iznajditelje reklamnih sredstev, katera preslepe ljudi, da kupujejo, česar jim ni treba, in hodijo gledat, kar bi sicer ne hodili gledat, če bi jih reklama ne premamila. V knjigi popisuje tudi ženijalnega kramarja Francoza Mangina, ki si je s pomočjo reklame s svojim kramarstvom zaslužil ogromno premoženje. Tako-le piše o njem:

Dva konjička sta vlekla voziček po pariških cestah. Na vozičku se je vozil Mangin in se ustavljal na prometnih križiščih. Tukaj je na eno stran vozička razobesil več svojih fotografij. Vrh teh podob je postavil skodelico s kolajnami. Na drugo stran vozička pa je izobesil svoje prodajno blago — svinčnike. Mož je namreč kramaril in krošnjaril s svinčniki. Ko je to opravil, se je začel preoblačiti. Z glave je snel klobuk in na glavo povezniI svetlo čelado, ki je bila bogato okrašena s pisanim perjem. Nato je slekel suknjič in mesto njega oblekel rimsko tuniko, katera je bila vezena in prepletena z zlatimi trakovi. Vrh tunike si je opasal bleščeč oklep in si pripasal meč. Podobno se je ošemil tudi njegov pomočnik, kateri je medtem vrtel lajno. Seveda se je vsakokrat okrog tega čudnega vozička in obeh našemljenih mož zbrala velika množica ljudi. Sedaj je Mangin dostojanstveno dvignil glavo in slovesno ter strogo pogledal po navzočih. Pri tem je vsakokrat posebno meril z očmi kakega gledalca. Nato je spustil čez obraz zaklopko, dvignil roko,' nakar je pomočnik takoj nehal lajnati. Mangin je prijel z eno roko za mal zvonček, stopil korak naprej, zopet sedel na stolček in majal z glavo, kakor da bi mu nekaj ne bilo všeč. Na ta način je vse navzoče psihološko pripravil na to, kaj jim bo povedal, in je začel:

»Slavna gospoda! Zdi se mi, da se čudite. Čudite se in sprašujete: Kdo pa je ta moderni Don Kišot? Kaj naj pomeni tale obleka iz preteklih stoletij? Kako se imenuje in kaj hoče tale čudni potujoči vitez? Povedal vam bom sam: Jaz sem gospod Mangin, veliki slepar vse Francije. Da, gospoda, slepar sem in sejmarski mešetar! To je moj poklic. Nisem si ga izbral sam, ampak sila mi ga je vsilila. Vi gospoda, bi skromnih in poštenih zaslug ne vpoštevali, toda bleščeča čelada in sijajna perjanica in lesketajoča se oprava — to vas pa mika. Tole slepilo vas je kar očaralo. Vidite in v tem je moja moč. Pred nekaj leti sem najel skromno prodajalnico, v kateri pa nisem mogel prodati toliko svinčnikov, da bi bil plačal najemščino. V tej preobleki pa sem vzbudil splošno pozornost in sem prodal že na milijone svinčnikov. In zagotavljam vas, da v vsej Franciji in v vsej Angliji danes skoro ni umetnika, ki ne bi vedel, da so moji grafitni svinčniki najboljši, kar jih svet pozna.«

Med svojim nagovorom je Mangin vzel v roke košček papirja in svinčnik ter se delal, kakor da bi risal koga izmed navzočih. Vsi so se zanimali, kako je Mangin narisal tega in tega gospoda. Mangin je na radovedna vprašanja odgovoril, da je dobro zadel ter je občinstvu pokazal narisano oslovsko glavo. Vse se mu je krohotalo. Na ta način je imel sijajne uspehe v trgovini, posebno, ker so njegovi svinčniki bili res dobri. Obenem pa je prodal svoje kolajne in fotografije.

Barnum je spoznal Mangina ob koncu petega desetletja 19. stoletja. Pri tej priliki mu je originalni Francoz dejal, da ima v glavi še eno »sijajno sleparijo«, ki ga bo gotovo obogatila. Ni mu pa hotel povedati, kaj misli. Barnum je bil ves radoveden, a zvedeti ni mogel ničesar več. Nekaj mesecev kasneje pa je Barnum bral v pariških listih, da je Mangin nenadno umrl. Listi so poročali, da je Mangin zapustil 200.000 frankov za dobrodelne namene. Ta novica je šla po vseh evropskih listih, kajti nenavadni trgovec Mangin je postal splošno znana prikazen.

Ko pa je minilo šest mesecev, se je gospod Mangin v svoji čudni opravi naenkrat zopet prikazal na pariških ulicah. Vest o njegovi smrti je bila reklamni trik in pariški listi so izražali veselje, da je sijajni gospod Mangin vendarle še živ. Ta reklamni trik mu je prinesel velike zaslužke. Barnum je kmalu nato Mangina zopet videl v Parizu.

»Ha, gospod Barnum,« je zaklical Mangin, »ali vam nisem rekel, da nameravam novo sleparijo, ki bo moj zaslužek podvojila? Zagotavljam vas, da sedaj štirikrat več prodam kakor prej. Včasih je tako povpraševanje po mojih svinčnikih, da jih ne morem niti sproti dobavljati. Vi Amerikanci ste res zviti ljudje; ampak taka misel vendarle še nobenemu ni šinila v glavo, da človek tem boljše živi, če je bil poprej šest mesecev mrtev. Mangin vas je moral tega naučiti.« Mož je bil ponosen na svojo reklamo. Umrl je leta 1866 ter je svojim dedičem zapustil en milijon frankov.

Roman za stare in mlade

Pikica in Tonček

Gospod Slana se nobeni stvari ni več čudil. Zračunal je na tihem in dognal, da je račun pravilen. Zato je molče jedel dalje.

Dudek se je skobacal na prazen stol, položil sprednje tace na mizo in z nagubanim čelom pazil, če jedo vsi juho. Držal se je tako resno, kakor da hoče napraviti velik govor. Debela Berta je prinesla ocvrto piško z rižem in plosknila Dudka po glavi. Dudek pa je ta plosk narobe razumel in se ves skobacal na mizo. Pikica ga je posadila na tla in dejala:

»Najraje bi bila dvojčica.«

Oče je skomignil z ramo, kakor bi hotel reči: Mi je prav žal.

»To bi bilo imenitno,« je nadaljevala Pikica. »Hodili bi enako oblečeni po svetu, imeli bi enako temne ali svetle lase, isto število čevljev, enaki obleki in čisto, čisto enaka obraza.«

»No, in kaj potem?« je vprašala gospodična Blaginja.

Pikica si je v duhu z živimi barvami naslikala zabavne prizore, ki bi jih doživela kot dvojčica. Kar zaječala je od radosti.

»Nihče ne bi vedel, kdo sem jaz in kdo je ona. Mislili bi, da sem jaz, pa bi bila ona. Mislili bi, da je ona, pa bi bila jaz. Hojej, to bi bilo sijajno.«

»Ne morem več vzdržati,« je menil oče,

»In če bi me učiteljica poklicala: ‚Vida!', bi vstala in dejala: ‚Ne, jaz sem druga.' In učiteljica bi potem ukazala: ‚Sedi!' in poklicala sestro in jo ozmerjala: ‚Zakaj ne vstaneš, Vida?' in ta bi ji odgovorila: ‚Jaz sem vendar Karlinca.' In čez tri dni bi učiteljica dobila krče in bolniški dopust in odšla v zdravilišče, mi pa bi imeli počitnice.«

»Nekateri dvojčki si niso prav nič podobni,« je gospodična Blaginja hotela ohladiti njeno navdušenje.

»Karlinca in jaz bi si bili podobni za las,« je ugovarjala Pikica. »Takšne podobnosti še niste videli. Celo ravnatelj naju ne bi mogel razločevati.« Ravnatelj, to je bil njen oče.

»Imam že tebe dovolj,« je pripomnil ravnatelj in povezniI nov kos piške na krožnik.

»Zakaj ne maraš Karlince?« je vprašala Pikica.

»Vida!« je vzrohnel. Kadar jo je imenoval tako, je pomenilo: Pozor na vlak!

Pikica je utihnila in jedla piško z rižem. Pa ni mogla dolgo vzdržati. Obrnila se je k Dudku, ki je čepel zraven nje, ter naskrivaj tako spačila obraz in zavila oči, da se je Dudek ves stresel od groze in jo ucvrl v kuhinjo.

Ko so sedeli pri večerji, se je slednjič prikazala gospa Slanova. Bila je za oči zelo brhka, drugače pa — med nami povedano — neznosna. Berta, debela služkinja, je nekoč dejala svoji prijateljici: »Mojo milostivo bi morali z mokro cunjo ubiti! Tako prikupno in šaljivo hčerko ima in tako dražestnega moža, pa se ne briga ne za njega ne za njo. Ves ljubi dan se vozi po mestu, kupuje, zamenjuje, hodi na čajanke in v modne salone, in zvečer mora še ubogi mož z njo. Konjske dirke, gledališče, kino, plesi, vedno je tam, kjer vragu cvete pšenica. Domov je skorajda ni več. No, pa ima tudi to svojo dobro stran.«

Gospa Slanova se je torej prikazala, sedla za mizo in je bila užaljena. Prav za prav bi se bila morala opravičiti, ker je prišla tako pozno. Namesto tega je bila užaljena, ker je niso čakali z jedjo. Gospod Slana je znova vzel tablete, topot štirioglate, raztegnil obraz in izpil kozarec vode navrh.

»Ne pozabi, da sva nocoj povabljena k generalnemu konzulu,« je dejala gospa Slanova.

»Ne bom,« je odgovoril gospod Slana.

»Piška je že mrzla,« se je pritožila.

»Res,« je prikimala debela Berta.

»Ali ima Pikica domačo nalogo?« je vprašala.

»Ne,« je dejala gospodična Blaginja.

»Otrok, kaj vidim? Zob se ti maje!« je vzkliknila.

»Maje se,« je pritrdila Pikica.

Gospod Slana je vstal od mize. »Kako je pri nas zvečer, skoraj ne vem več.«

»Sinoči niti do hišnega praga nisva prišla.« je ugovarjala žena.

»Toda imeli smo na vratu Breznikove,« je pristavil, »in Kovačeve in Sušnikove. Vse stanovanje so nam zasedli.«

»Ali sva bila sinoči doma, ali nisva bila?« je odločno vprašala in ga napeto pogledala.

Gospod Slana je iz previdnosti molčal. Odšel je v svojo sobo. Pikica mu je sledila in sedla k njemu v usnjati naslonjač, na katerem je bilo dovolj prostora za oba.

»Zob se ti maje?« je vprašal. »Ali te boli?«

»Kaj še,« je zamahnila z roko. »Ob priložnosti ga izpulim. Morda še nocoj.«

Avtomobilska trobenta je zapela. Pikica je spremila očeta do hišnih vrat. Gospod Holak, očetov šofer, jo je pozdravil in ona mu je odzdravila. Njen pozdrav je bil natančno tako ukrojen kot njegov: položila je roko k čepici, čeprav ni imela čepice na glavi. (Dalje.)

Gospodarstvo

Reforma ali reorganizacija železnic

Novi prometni minister g. ing. Vujič je ob svojem nastopu izjavil, da bo temeljito reorganiziral prometno ministrstvo. To izjavo g. ministra je javnost sprejela z velikim zanimanjem, ker je dal z njo prav vsem onim, ki so videli mnogoštevilne pomanjkljivosti v sedanji organizaciji železnic. Ob tej priliki se moramo dotakniti nekaterih važnih vprašanj, ki so velikega pomena za naše gospodarstvo.

Vprašanje je, ali se misli g. minister pri reorganizaciji železnic omejiti zgolj na osebne spremembe ali pa misli poseči globlje v sam sedanji sistem. V prometnem ministrstvu je potrebna reorganizacija in taka reorganizacija zahteva tudi novih ljudi, ker so mnogi od onih, ki so imeli vodilna mesta pri železnicah, dali iz sebe skoro vse ono, kar so imeli in kar so zmogli s svojim znanjem in s svojimi izkušnjami. Če imamo tu izjavo, da bo temeljito reorganiziral svoj resor, tedaj je razumeti to izjavo po našem mnenju tako, da se ob tej priliki ne bodo izvršile samo osebne spremembe, ki so običajne pri takih zadevah, temveč da stojimo pred temeljito preosnovo celega sistema. V ta namen ima minister vsa potrebna zakonska polnomočja, kakor so jih imeli njegovi predniki, četudi se jih niso posluževali.

Pri pregledovanju vprašanj, ki so v zvezi z reorganizacijo, bi bilo najprej omeniti, da predstavlja glavno ravnateljstvo v marsičem nepotrebno ustanovo, ker so tudi vse ostale ustanove tega ministrstva (pošte, brzojavi in telefoni, pomorska uprava, rečna plovba itd.) neposredno podrejene ministru odnosno njegovim pomočnikom (v resoru prometnega ministrstva se nahajajo trije). S tem je delo mnogo enostavnejše in hitrejše, dočim dosedanji sistem komplicira in zavlačuje. Minister je politična osebnost, kar pomeni, da pri izbiranju sredstev za obnovo prometa in narodnega gospodarstva sploh ni vezan v toliki meri na birokratske skrupule, kakor n. pr. glavni ravnatelj, kateremu je v prvi vrsti za funkcioniranje uprave.

Če se bo začela torej reorganizacija, potem je treba najpreje ukiniti to anomalijo, ki že vsa povojna leta v marsičem predstavlja oviro pri reševanju nekaterih aktualnih vprašanj.

Sama reorganizacija mora imeti za cilj izboljšanje železniških financ in pospeševanje gospodarskega življenja. Železniški dohodki so padli v zadnjih petih letih za 1 milijardo Din letno. To je problem, katerega ni moči rešiti s samimi osebnimi spremembami brez temeljite reforme finančne in tarifne politike. Kje so vzroki padanja železniških dohodkov? Glavno ravnateljstvo državnih železnic pripisuje v svoji statistični publikaciji to padanje dohodkov »splošni gospodarski krizi« in »avtomobilski konkurenci«. Zato je treba povišati tarife in z zakonskimi ukrepi (obdavčenjem itd.) pobijati konkurenco. Tako se glasi formula za rešitev tega aktualnega vprašanja, ki ima svojo podlago tudi v železniški znanstveni teoriji (Cugmus). Taka rešitev pa ne more biti v skladu z interesi narodnega gospodarstva, kateremu različna prometna sredstva različno služijo in kateremu n. pr. avtomobilski promet v mnogih primerih bolje služi kot železniški promet. Če se torej hoče pobijati konkurenca avtomobilov, tedaj se morajo zakonski ukrepi nanašati samo na take pokrajine, kjer je pobijanje konkurence z narodnogospodarskega stališča upravičeno, in ne na vse pokrajine enako. Z ukrepi, ki obremenjujejo avtomobilska prometna sredstva v krajih, kjer železnice ne obstojajo ali pa slabo funkcionirajo, se škoduje razvoju narodnega gospodarstva. Glede same tarifne politike pa je gotovo, da temelji na načelih in metodah, ki v marsičem ne odgovarjajo več novim prometnim potrebam. Velika množina tarifnih razredov, anahronistične osnove tarifne politike: vrednost blaga in »lastna cena« (stroški in dobiček), aksiomi, da se imajo v proračunu določeni izdatki pokrivati z dohodki, ki so določeni v proračunu, vse to v marsičem ne odgovarja več potrebam gospodarstva. Avtomobilska konkurenca n. pr. pozna zelo majhno število razredov v tarifi. Ima za osnovo pri določanju cen izgubo časa in težo (volumen) blaga. Dohodki morejo, a ne morajo pokrivati v proračunu določenih vsot že v prvem letu. Lahko jih dosežejo šele v naslednjem letu. Načelo, da jih morajo doseči že v tekočem letu, pretvarja tarifno politiko v brezpredmetno, ker ostane le še gola birokratska praksa, ki ima pred očmi samo načelo, to je številke v proračunu. Železnice naj si ustvarijo svoj rezervni fond, kakor ga imajo vsa pridobitna podjetja, ali naj si s posebnimi postavkami v proračunu zagotove potrebna kritja za začetne izgube, ki bi jih imele z znižanjem »lastnih cen« vse dotlej, dokler bi se s pomočjo takih znižanj ne pridobili transporti, katerih donos bi pokril začetne izgube in zagotovil tudi v bodoče železnicam večje dohodke. V tem obstoji tarifna politika.

Gospodarski pomen blaga igra brez dvoma veliko vlogo tudi v tarifni politiki, ali kdo naj presoja pomen posameznih vrst blaga za narodno gospodarstvo. Ali niso poklicani tukaj v prvi vrsti stanovi odnosno njihove organizacije, da presojajo gospodarsko važnost blaga. Ali ima uradnik večjo možnost pravilno oceniti gospodarsko važnost s stališča načela »brezpogojnega realiziranja v proračunu določenih vsot«? Ako morajo stanovi nositi posledice slabe ocene gospodarske važnosti blaga s strani uradnika, potem imajo v tem večji meri pravico, tudi sami presojati to važnost. In če igrajo stanovski interesi pri tem presojanju največjo vlogo, potem je nujno potrebno, da si g. minister postavi ob svojo stran zastopnike vseh stanov kot svetovalce, da se ne bo dogodilo tako, da se bo po naših železnicah prevažal kruh po istih cenah kot toaletni papir za stranišča itd.

Iz vsega tega sledi, da je reorganizacija železnic izredno važna, da pa je temeljita preosnova celega železniškega sistema nujen predpogoj za izboljšanje železniških financ.

Javna dela v naši državi

Statistični letopis za 1932 prinaša o izvršenih javnih delih tele podatke:

Skupna vrednost izvršenih del je znašala v vsej državi leta 1927 309.8 milj., sledečega leta 1928 467.3 milj., 1929 pa 587.7 milj. Javna dela obsegajo izdatke za nova dela, kakor tudi za popravila, in sicer za ceste, mostove, propuste, zavarovanja, zgradbe, instalacije in hidrotehnična dela. Leta 1930 so znašali izdatki za vsa navedena dela 354.8 milj Din, 1931 486.7 in 1932 400.4 milj. Din. Ti izdatki so bili izvršeni po državi, po banovinah in po samoupravah (okrajnih, občinskih in drugih).

Skupno so v Sloveniji znašali izdatki za javna dela leta 1930 32.7, 1931 30.95 milj. in leta 1932 18.0 milj. Izdatki za javna dela so padli skoraj za polovico.

Razdelitev izdatkov je bila naslednja: država 1930 31.45 milj. v dravski banovini in 455.5 milj. Din v vsej državi, 1931 13.7 milj. v dravski banovini in 250.4 milj. v vsej državi, 1932 pa v dravski banovini 7.6 milj., v vsej državi pa 161.2 milj. Din.

Banovina je dala za javna dela leta 1930 pri nas 0.4, v letu 1931 14.94 milj. in leta 1932 4.8 milj. Din.

Pregled javnih del, izvršenih v letu 1932, nam daje tole sliko v naši banovini: država 6.5 km popravljenih cest 5.4 milj. Din, 3 mostovi na novo zgrajeni za 12.04 milj. Din, popravljenih pa 10 za 0.245 milj. Din, zgrajenih 10 novih propustov za 12.000 Din, popravljenih pa 23 za 86.000 Din, zavarovalna dela pri 57 objektih za 167.000 Din, popravila državnih zgradb 5 za 152.000 Din, novih zgradb — (v vsej državi 57 za 24,972.000 Din), 4 nove instalacije za 273.000 Din, popravila instalacij —, 2 novi hidrotehnični deli za 110.000 Din in 7 popravil za 243.000, skupno za nova dela 1,274.000 Din, za popravila 6,316.000 Din. Nadalje je tega leta izdala naša banovina za nova dela 0.7 milj. Din, za popravila pa 4.1 milj. Din, samouprave pa so izdale za nova dela 5.6, za popravila pa 54.000 dinarjev.

Optimizem v Ameriki

Novoletno poročilo Newyork City Bank presoja gospodarski položaj v USA optimistično. Promet počasi narašča, kar se pozna posebno v jeklarski, avtomobilski in tekstilni industriji. Če se konjunkturno oživljenje ne prenese tudi na industrije, ki proizvajajo produkcijska sredstva, potem je bojazen za nadaljno vzdrževanje dobrih poslov upravičena. Važno je, da ne bo prišlo do nobene nove devalvacije dolarja, kar bo zlasti ugodno delovalo na trgu posojil. Seveda pa vzbuja politika najemanja velikih posojil po državi strah. Tu je najvažnejši problem vse gospodarske obnovitvene politike. Zato je potrebna kontrola državnih izdatkov. V splošnem kaže, da ne bo prišlo več do znatnih reglementiranj ameriškega gospodarstva.

Srbska banka d. d. v Zagrebu. Na prošnjo Srbske banke d. d. v Zagrebu z dne 12. marca 1934 je trgovinski minister dr. Vrbanič na podlagi uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njih upnikov z dne 23. novembra 1934 dovolil Srbski banki odložitev plačil za 6 let, nadalje da znaša obrestna mera za stare vloge 2.5% letno bruto in sicer počenši z 2. marcem 1934.

•

Mednarodni borzni indeks. Borzni indeks je znašal dne 29. decembra 1934 na tehle svetovnih borzah (v oklepajih indeks z dne 30. decembra 1933): Newyork 59.3 (57.9), London 78.2 (72.2), Pariz 54.4 (60.9), Berlin 31.1 (28.7), Bruselj 21.4 (29.4), Amsterdam 30.6 (34.2), Stockholm 14.2 (10.5), Zürich 38.5 (43.5), Dunaj 35.0 (26.7), Praga 61.1 (53.3) in Milan 86.7 (74.0). Povprečje je znašalo za teh 11 borz dne 29. decembra 1934 45.6, dne 30. decembra 1933 pa 44.7 (podlaga so tečaji na koncu leta 1927 kot 100).

TEČAJI DINARJA IN DRŽAVNIH PAPIRJEV V INOZEMSTVU

Iz Belgrada poročajo, da je finančni minister g. dr. Milan Stojadinovič izdal odlok, da se smejo svobodno objavljati tečaji dinarja na tujih borzah in tečaji naših papirjev v inozemstvu, ker ni razlogov, da bi se prikrivala finančna in gospodarska realnost.

Borza

Dne 3. januarja 1935.

Denar

Neizpremenjeni so ostali tečaji Berlina, Curiha in Prage, dočim so vsi ostali tečaji popustili.

V zasebnem kliringu je ostal avstrijski šiling na naših borzah neizpremenjen 8.10—8.20. Grški boni so notirali v Zagrebu 30 denar, v Belgradu 30.15—30.85. Angleški funt je nadalje popustil in je notiral na zagrebški borzi 222.70—224.30, na belgrajski pa 223.70—225.30. Španska pezeta je v Zagrebu popustila na 5.40—5.50.

Ljubljana. Amsterdam 2307.96—2319.32, Berlin 1366.60—1377.40, Bruselj 798.99—802.93, London 167.31—168.91, Curih 1105.85—1111.35, New York 3367.27—3395.53, Pariz 225.23—226.35, Praga 142.46 do 143.32, Trst 291.58—293.98.

Promet na zagrebški borzi 31.562 Din.

Curih. Belgrad 7.02, Pariz 20.3475, London 15.13, New York 306.625, Bruselj 72.20, Milan 26.41, Madrid 42.20, Amsterdam 208.70, Berlin 123.95, Dunaj 73.30 (57.50), Stockholm 78, Oslo 76, Kopenhagen 67.50, Praga 12.865, Varšava 58.30, Atene 2.90, Carigrad 2.48, Bukarešta 3.05, Buenos Aires 0.7625.

Vrednostni papirji

Tendenca je za državne papirje postala zopet čvrsta in so danes tečaji večinoma napredovali. Posebno so se učvrstili tečaji na belgrajski borzi, ki vodi v tem pokretu. Tudi promet je postal živahnejši in je znašal danes na zagrebški borzi: vojna škoda 1000 kom. in 7% Blerovo posojilo 2000 dol.

Ljubljana. 7% inv. pos. 70—71, agrarji 41—42, vojna škoda 337—339, 6% begl. obv. 56—58, 8% Bler. pos. 65—66, 7% Bler. pos. 55.50—56.50, 7% pos. Drž. hip. banke 65 den.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 70—70.50, agrarji 41 den., vojna škoda 338—340 (337, 339), 2. 339—340 (339), 3. 339 den., 6% begl. obv. 56.75 do 58, 8% Bler. pos. 65.25—69, 7% Bler. posojilo 56.50—56.75 (56.50), 7% pos. Drž. hip. banke 65.50 do 68. — Delnice: Narodna banka 4600 den., Priv. agr. banka 224—227, Isis 20 bl., Trboveljska 107 do 107.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. pos. 71.25 do 72.50 (71.75), agrarji 41.75—42.50 (42), vojna škoda 339.50—340.50 (340), 2. 342.50—343 (342. 341), 6% begl. obv. 58.50—59 (58.75, 57.25), 8% Bler. pos. 67 bl. (67), 7% Bler. pos. 56.75—57.50 (56.75), 7% pos. Drž. hip. banke 67—70. — Delnice: Narodna banka 4750—4850 (4750), Priv. agr. banka 226—228 (228, 227).

Žitni trg

Ljubljana. (Vse nakladalna postaja, plačljivo proti duplikatu.) Pšenica bč. 79 kg 2%, gornjebanaška 77—78 kg 2%, sremska 78—79 kg 2% 109 do 111, dolnjebanaška 77—78 kg 2% 107—109, slav. 76—77 kg 115—117, potiska 78—79 kg 117—119, koruza času primerno suha s kval. garancijo bč. 60 do 62, ban. 58—60, umetno sušena bč. 68—70, ban. 65—67, moka (brez prometnega davka) pšenična bč. in ban. ničla 175—195, št. 2 bč. 160—175, št. 5 bč. 140—155.

Budimpešta. Tendenca: slaba. Promet: srednji. Pšenica: marec 16.24—16.35, zaklj. 16.23—16.25; maj 16.70—16.78, zaklj. 16.65—16.67. - Rž: marec 13.39—13.47, zaklj. 13.39—13.40; maj 13.77—13.80, zaklj. 13.71—13.73. - Koruza: maj 11.46—11.59, zaključek 11.45—11.46.

Sport

Problem sportne telesne vzgoje

K polemiki o Ulagovi knjigi o sportu.

Imamo ljudi, ki veliko delajo in malo govorijo; imamo ljudi, ki malo delajo in veliko govorijo; in končno imamo ljudi, ki veliko delajo in veliko govorijo. Med temi pa se zopet najdejo taki, ki imajo veliko veselje do raznih debat in so dobre volje vselej, kadar morejo s svojimi mislimi pred javnost.

Načelno sem proti vsaki polemiki, ker običajno ne rodi bogsigavedi kako koristnih sadov in se le prerada zavleče v brezkončno besedičenje; nekateri pa vidijo v njej celo »hec«. Saj ne zanikam, da tudi sportniki ne bi potrebovali malo zabave, vendar je sportna ideja veliko prepomembna, da bi mogli na njen račun uganjati šale.

Zagovor g. Trčka, ki ga je objavil v »Jutru« z dne 23. dec. 1934, je še bolj ponesrečen kakor njegova prvotna kritika o Ulagovi knjigi o sportu. Edino kar je vrednega v njegovem zagovoru, je umik in pa priznanje Ulagove sposobnosti in vrednosti njegove knjige o sportu. Če hočem biti iskren, moram priznati, da je njegov zagovor zelo šibek in da takšnega nisem pričakoval. K temu je pridejal še razne izraze kakor: »razsoden«, »pameten«, ki imajo po svoji uporabi — vsaj tak utis dobi človek — prav poseben namen in ki mečejo čudno luč na g. T. Pa ne samo to. G. T. je segel še po tem-le sredstvu: Povedal nam je, da dela že štirinajst let v teoriji in praksi v vseh panogah telovadbe. Saj mu tega vendar nihče ni oporekal in za svojo osebo sem bil celo prepričan, da je doba njegovega udejstvovanja na polju telesne kulture še daljša. Toda tega mi pa vseeno ne sme zameriti, če sem prepričan, da samo delovanje in če hoče še pridnost, še ne zadostujeta za strokovno usposobljenost.

Ali pozna sport telesno vzgojo ali ne? Sedaj nam je še Ulaga v svoji knjigi tako jasno in razumljivo povedal, da ne more obstojati niti najmanjši dvom o veliki vrednosti sportne telesne vzgoje. Kdor gleda le-to s stališča nogometne tekme, je v popolni zmoti. Tudi ne smemo pri presoji vrednosti sportne telesne vzgoje naštevati samo senčnih strani sporta, temveč je treba poděrtati predvsem svetle točke sporta in je sploh vzeti stvar tako, kakršna bi biti morala, in ne take, kakršna žal večkrat je. Naloga sportne organizacije je, da zbira prijatelje sporta, jim preskrbi igrišča in plavališča, telovadnice in smuške koče, če mogoče tudi sportne učitelje. Svoje članstvo mora vzgajati v zdrave, odporne in plemenite ljudi in sicer s sportnimi treningi, predavanji in tekmami, do katerih nimajo pravice le najsposobnejši, temveč tudi začetniki in manj sposobni. To hoče sportna telesna vzgoja in taka naj bo sportna telesna vzgoja v praksi. Če pa naši sportni klubi delajo še na tem, da vzgojijo tudi nekaj vrhunških sportnikov, jim tega ne smemo šteti v zlo, zlasti ne, če skrbijo obenem za sportno vzgojo širokih ljudskih mas. (Ilirija n. pr. nauči vsako leto več sto otrok plavati.) In končno bi jaz rad poznal onega, ki bi bil raje zadnji kakor prvi. Vsako stremljenje po napredku t. j. kadar vadimo zato, da se pošteno razgibljemo in da napredujemo — in to bi moralo biti pri vsaki vaji — je prav za prav že tekma. Saj ni treba, da stoji vedno sodnik s piščalko, mero ali svinčnikom pri nas!

V tem pogledu je Ulaga v poglavju pod pripravljalnimi vajami povedal prav za prav vse. Smisel telesne vzgoje ni v lepi postavi, temveč v zmožnosti za delo. Te pa ne dosežemo posredno, temveč neposredno; če hočeš biti vztrajen v hoji, tedaj moraš dosti hoditi itd. Zato nikakor ne zadostujejo za telesno vzgojo gimnastične vaje, ampak potrebuje sportnik trde sportno-borbene vzgoje. Gimnastika sicer predela vsestransko naše telo in razgiblje tudi one mišice, ki pri nekaterih sportnih panogah počivajo, vendar ne more služiti kot nadomestilo za telesno vzgojo.

G. T. se je dotaknil tudi Francoza G. Héberta, ki je izdal leta 1925. knjigo: Sport zoper telesno vzgojo. Omenjeni Francoz ima v veliko stvareh prav, vendar se z mnogimi njegovimi izvajanji ne morem strinjati. Kajti on je preveč presoja nezdrave pojave v sportnem gibanju s francoskega stališča, ki za nas ne morejo biti v celoti merodajne. On je izdal svoje delo ravno v tistem času, ko je francoski narod slavil svoje velike sportnike kakor kaka božanska bitja. In ravno mnogi izmed teh so prešli v tabor profesionalov. To seveda ni škodovalo samo francoskemu sportu, ampak sploh vsemu sportnemu gibanju. Če bi g. T. razumel moj odgovor na njegovo kritiko, bi takoj uvidel, da se v tem pogledu ne razlikujem od g. H. On (g. H.) namreč tudi točno pove, da so vse vrste telesnih vaj le sport, da je telovadba tudi samo sport; sport imenuje on vse one vaje, v katerih hočemo doseči nek določen uspeh. K zadnjemu njegovemu dodatku bi imel jaz pripomniti le to, da spadajo pod sport vse telesne vaje, pa naj jih izvajam z lahkoto ali z naporom, ker v vsakem slučaju dosežemo nek gotov uspeh, če tudi je še tako minimalen. Utrditev telesa in zdravja, razvoj značaja in nravi; vse to skupaj je telesna vzgoja, pravi g. Hébert. In to je tudi naloga sporta. Če tega v gotovih sportnih krogih ne delajo, se zato še ne sme obsojati ves sport. Premalo ima vpogleda g. T. v sportne vrste in le preveč presoja sportno gibanje s senčnih strani sporta, katerih pa — mimogrede povedano — ne dobimo samo v sportu, ampak tudi v drugih organizacijah, ki se bavijo s telesno vzgojo. Malo bolj natančno naj pogleda okrog, lahko se bo prepričal o tem. G. T. najbrže tudi ni znano, da vsi oni klubi, katerim je res do prave telesne vzgoje in za napredek v sportu, skrbijo za vsestransko telesno vzgojo svojega članstva potom smotrene gimnastike, talne in orodne telovadbe. V Ljubljani so skoraj vse šolske telovadnice zasedene po sportnih klubih in povpraševanje po njih je vedno večje.

Ker sem že omenil Francoza H., na katerega se očividno g. T. tako rad sklicuje, nikakor ne morem iti preko onih njegovih trditev, v katerih je g. H. odločno zmoti. Ne bom navajal vseh, ampak samo tale slučaj, za katerega ve naš poslednji lahkoatlet, da ne drži, naj zadostuje. G. H. namreč trdi, da se drže sportniki nekih nepremakljivih pravil. Tako pravi, da skačejo samo na en način, da vedno tekajo samo določene razdalje in ne vmesnih, da vedno lučajo samo kopje in nikdar žoge itd. Lepo bi se zahvalili naši lahkoatleti, če bi morali v resnici samo to delati. Vsaka debata o tem je popolnoma odveč, kajti samo en pravilni trening teh sportnikov je treba pogledati in takoj vidimo, da ta trditev ne drži, da ne omenjam gimnastike pred vsakim treningom ter raznih vaj z medicinsko žogo in končno »cross-country-ja«. G. H. pravi, da iščemo pri telesni vzgoji smotrene gibe; kje se bolj kakor pri sportnih panogah gleda na čim smotrenejše gibanje.

Še polno je stvari, s katerimi bi lahko dokazal g. T. njegove napačne in zmotne pojme o sportni telesni vzgoji, ki jih bo imel najbrž vsedotlej, dokler bo pod takim vplivom Francoza Héberta, kakor je sedaj.

Za svojo osebo končam to debato: Ulagova knjiga o sportu pa je — še enkrat poudarjam — odlično sportno delo. G. T. samo priporočam, da se ravna malo po njej in uvidel bo, kolike vrednosti za telesno vzgojo ima pravilen sport, ki bo zajel še veliko večje število naše mladine, kakor je ima danes; kajti naš sport je prav za prav šele v — povojih.

Ivo Kermavner.

Velik praznik pri Sv. Duhu

V nedeljo bo slovesno otvorjen in blagoslovljen novi smučarski dom SK Polža, ki tako lepo kraljuje sredi najidealnejših smučarskih terenov na prijaznem hribčku Sv. Duha nad Višnjo goro. Srečna je bila zamisel za postavitev smučarskega in turističnega doma na tem kraju in potrebo ter velik pomen te nove postojanke bodo spoznali šele naši potomci. Toda že sedaj se lahko reče, da bo šel marsikak smučar na terene okrog novega doma SK Polža, ker so prvič blizu Ljubljane, drugič idealni tako za začetnike in izvežbane smučarje in končno poceni pridemo do njih, kar je za današnji čas in današnje razmere najvažnejše. Saj vemo, da je kader smučarjev navezan samo na bližnjo ljubljansko okolico in Polževo nad Višnjo goro je baš za to veliko smučarsko maso najprimernejši kraj.

Dom bo — kakor rečeno — otvorjen v nedeljo. Blagoslovitev, ki jo bo opravil sam prevzvišeni knezoškof g. dr. Rožman, bo ob 11.15, pred to slovesnostjo pa bo v cerkvici Sv. Duha ob 10.30 sv. maša, ki jo bo tudi daroval Prevzvišeni. Vsi smučarji, turisti ter sploh vsi prijatelji lepe narave so vabljeni na to proslavo, zlasti pa smučarji, da si ogledajo terene, da jim ob prvem snegu ne bo treba premišljevati, kam naj gredo na smuko. Zato v nedeljo vsi k Sv. Duhu nad Višnjo goro!

Nogometni turnir SK Ilirije

Zaradi mile zime imamo letos zelo podaljšano nogometno sezono. Igrišča so v dovolj dobrem stanju in klubi živahno izrabljajo nedelje za treninge svojih moštev in za preizkušnje novih moči. Po nekaterih manjših lokalnih turnirjih organizira sedaj SK Ilirija velik turnir ljubljanskih klubov, ki se bo pričel v nedeljo, 6. januarja. Sodelovalo bo šest do osem klubov, poleg prireditelja Hermes, jesenski prvak II. razreda Sloga, Jadran, Slovan, Grafika, Reka, Slavija. Primorje se glede udeležbe še ni odločilo. Tekme prvega kola bodo, kakor rečeno, v nedeljo, in sicer istočasno na raznih igriščih, predfinalni tekmi sta določeni za 13. januar, finale za 20. januar. — Zmagovalcu je namenila Ilirija lep pokal, ni pa izključeno, da bo trofeja tega turnirja prehodni zimski pokal SK Hermesa, ki si ga je lansko zimo priborilo Primorje. O tem in o izžrebanih nasprotnikih za prvo kolo bomo poročali jutri.

Prvenstvo jugoslovanskih univerz leta 1935

Jugoslovanska akademska smučarska organizacija bo priredila v primeru ugodnih snežnih razmer prvenstvo jugoslovanskih univerz v dneh 11., 12. in 13. januarja. Tekmovalo se bo v teku na 18 km, v teku na 8 km (novovpeljana disciplina samo za akademike neizrazite tekmovalce), nadalje v slalomu ter v skokih. Tekme v tekih in slalomu bodo predvidoma v okolici Ljubljane, tekme v skokih pa v Kamniku. Ker so te tekme obenem izbirne za St. Moritz, kjer se bo v februarju vršilo svetovno akademsko prvenstvo, vlada za omenjene tekme med akademiki ogromno zanimanje.

Kakor le redkokje prednjačijo pri nas v smučkem sportu bas akademiki. Imena kot Heim Hubert (vse-slovanski prvak v slalomu), Dečman Tone, naša letošnja nada za kombinacijo, Palme Franc, najboljši jugoslovanski skakalec, Mušič, bivši državni prvak v smuku in prvoplasirani Jugoslovan v Zakopanih v tej disciplini, nadalje Bervar, Šramel, Novak, Šubic, Baebler, Jenko, Močnik, Dovjak itd., so znana ne samo naši sportni javnosti, ampak tudi izven naših državnih mej. Vsi ti sportniki so akademiki.

Važnost smučanja tako v gospodarskem kakor zlasti v narodnoobrambnem oziru je splošno znana; posebno pa je važno smučanje za akademike, bodoče smuške učitelje in vojaške instruktorje. Ponovno opozarjamo na to naše merodajne kroge! — Ker vidimo razumevanje, ki ga srečava smučanje v inozemstvu pri vseh krogih in ker smo mnenja, da tega razumevanja tudi pri nas ne nedostaje, smo poslali okrog 200 okrožnic vsem najodličnejšim tvrdkam v Jugoslaviji, da bi nam naklonile primerna nagradna darila (smuči, maže, palice, ure, fotoaparate, kristalne izdelke, plakete, oblačila, čevlje itd.). Pričakujemo s strani teh cenjenih tvrdk razumevanja za naše delo in smo prepričani, da bodo naši prošnji ustregle. Objavili bomo po vrstnem redu imena darovalcev ter razstavili na primernem mestu darovane predmete. Darila, ki bi jih morda naklonile privatne osebe, prosimo nasloviti na JASO, Ljubljana, univerza. Vse, ki se zanimajo za ta lepi sport, pa vabimo k našim tekmam! — Smuk!

★

LZSP. Službeno. Seja upravnega odbora bo nocoj ob 20 v damski sobi kavarne Emona. Prosimo sigurne in polnoštevilne udeležbe. — Tečaj JZSZ za smuk in slalom bo od 6. januarja na Krvavcu. Vsi udeleženci, ki so se prijavili, naj bodo 6. januarja ob 7.30 na kolodvoru, da se skupaj odpeljejo. — Izpiti za sodnike za smuške skoke bodo danes ob 18.30 v zvezni pisarni v palači Kreditne banke.

ASK Primorje. Centralni odbor. V petek, 4. januarja bo ob 20.30 v tajništvu, nebotičnik, IV. nadstropje, seja sanacijskega odbora. Vabljeni so gg.: dr. Birsa, Buljevič, Fabjan, Goslar, Hafner, Kopajtič, dr. Köstl, Luin, podpolkovnik Maras, Perle, Slamič, Stanko in ravnatelj Šetina. — Predsednik.

STK Moste. Nocoj ob 20 obvezen članski sestanek nogometne sekcije. Važno. — Načelnik.

Predavanje SPD. Prihodnje predavanje SPD bo v torek, 8. januarja ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Govoril bo g. dr. Arnošt Brilej o Tesalskem Olympu, najvišji gori Grčije in nekdanjem prestolu starogrških bogov.

Tekmovanje za zimski pokal. ŠSK Hermes sporoča tem potom, da bo tudi letos izvedel nogometne tekme za zimski pokal. Propozicije bodo izšle v prihodnjih dneh. Prijave naj se dostavijo do 8. januarja na naslov: ŠSK Hermes, Ljubljana VII. Prva seja bo službeno sklicana.

VREMENSKO POROČILO z dne 3. januarja:

Rateče-Planica (2. januarja): Temperatura 0, oblačno, v vasi 5 cm snega, pri Tamarju 35 cm, Jalovčev kuluar od 45 cm do 1 m, V Karavankah Peč—Petelinjek do 1 m snega. Sneg prši, smuka prav dobra.

Pokljuka (2. januarja): —5, oblačno, mirno, 20 cm snega, sreč. smuka dobra. Skakalnica uporabna.

Kofce (3. januarja): —3, 150 m nad kočo 25 cm snega. Smuka prav dobra.

Iz ostalih krajev ni vremenskih poročil, ker je vremensko stanje neizpremenjeno. JZSZ.

★

Nov svetovni plavalni rekord je postavila Američanka Eleanor Holm-Jarret v 150 jardinem hrbtnem plavanju, ki ga je imela doslej tudi ona. Za omenjene progo je rabila 1:52,4. Ob isti priliki so postavili tudi več novih ameriških rekordov.

Schmeling in Hamas se bosta borila v Nemčiji. Pred kratkim je poslal svoje pogoje Steve Hamas glede bokserskega dvoboja, ki se bo končno le vršil v Nemčiji. Ta največja borba sveta, kakor jo nazivajo Amerikanci, se torej le ne bo vršila v Ameriki, kjer so jo oznanjali Amerikanci, ampak v enem izmed nemških mest: Berlin, Hamburg ali Frankfurt. Odločitev v tej zadevi bo padla tekom prihodnjih dni.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

DRAMA — Začetek ob 20

Petek, 4. januarja: *Gugalnica.* Red A.
Sobota, 5. januarja: *Orlič.* Red B.

OPERA — Začetek ob 20

Petek, 4. januarja: Zaprto.
Sobota, 5. januarja: *Dežela smehljaja.* Opereta. Gostovanje tenorista Ada Dariana. Izven.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 4. januarja: Zaprto.
Sobota, 5. januarja ob 20: *Izgubljeni valček.* Red C.
Nedelja, 6. januarja ob 15: *Jurček.* Otroška predstava. Znižane cene. — Ob 20: *Stambulska roža.* Znižane cene.

Naznanila

Ljubljana

1 *Meškov božični misterij »Henrik, gobavi vitez«* ponovi na splošno željo Rokodelski oder v nedeljo, 6. t. m. ob pol osmih zvečer. Vstopnice bodo v predprodaji v nedeljo od 10—12 v Rokodelskem domu, Komenskega ulica 12.

1 *Združenje geometrov in geodetov kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana,* vabi vse svoje člane na občni zbor, ki bo 6. januarja ob 10 v prostorih katastrske uprave v Ljubljani.

1 *Kino Kodeljevo* bo predvajal drevi ob 20 dva velika filma: »Oporoka dr. Mabuseja« in »Materino srce«.

1 *Nočno službo imajo lekarne:* mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7; dr. Kmet, Tyrševa cesta 41, in mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4.

Maribor

m *Marija v predmestju,* božična legenda, igra oder Zveze mladih izobražencev v nedeljo, dne 6. t. m. ob 2 v Zadružni gospodarski banki. Predprodaja vstopnic pri Zlati Brišnik.

Cerkveni vestnik

Duhovne vaje za akademske izobražence se pričnó v soboto, 5. januarja ob 18 v uršulinskem samostanu v Ljubljani.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Petek, 4 januarja: 12.15 Reproduciran koncert mandolin 12.50 Poročila 13.00 Čas, oktet trboveljskih nameščencev na pločah 18.00 Krvavi bogovi Mehike in kultura Aztekov (Franc Terseglav) 18.20 Radijski orkester 18.40 Literarna ura: Portret iz novejše slovenske književnosti — Edvard Kocbek (prof. Fr. Vodnik) 19.00 Radijski orkester 19.25 Čas, jedilni list, program za soboto 19.30 Nacionalna ura: Valentin Vodnik (Prenos v Beograd in Zagreb) predava dr. Ivo Lah 20.00 Prenos iz Zagreba 22.00 Čas, poročila 22.15 Radijski orkester.

Drugi programi:

PETEK, 4. januarja: *Beograd:* 20.00 Vokalni koncert 20.30 Zagreb — *Zagreb:* 20.30 Orkester narodnega gledališča — *Dunaj:* 19.30 Moderni in ameriški komponisti 20.05 Simfonični koncert 22.10 Orkestralni koncert 24.00 Sramel — *Budimpešta:* 19.00 Vokalni in glasbeni koncert 20.30 Violinska glasba 21.35 Operni orkester 23.20 Koncert — *Milan-Trst:* 17.10 Koncert 21.00 Simfonični koncert — *Rim-Bari:* 16.00 Orkestralni in klarinetski koncert 20.45 Simfonični koncert — *Praga:* 19.10 Arije in pesmi 21.00 Godba na pihala — *Brno:* 20.00 Pestra ura — *Bratislava:* 19.30 Plesna glasba 20.55 Igra 21.30 Vojaška godba — *Varšava:* 18.15 Klavirski glasba 19.00 Arije in pesmi 20.15 Orkestralni koncert 23.05 Plesna glasba — *Berlin:* 19.00 Humoristični koncert radijskega orkestra 21.00 Moderne skladbe — *Königsberg:* 19.10 Glasba za violino in klavir 20.10 Figarojeva svatba, opera, Mozart — *Hamburg:* 19.00 Zabavna glasba 20.00 Vesel večer 21.35 Klavirska glasba — *Bratislava:* 19.00 Božična igra 21.10 Brucknerjev koncert — *Lipsko:* 18.20 Vesele plošče — Kladena glasba 21.20 Igra — *Köln:* 19.00 Glasba s področja postaje 0.15 Sodobna glasba — *Frankfurt:* 18.50 Zabavni koncert 20.40 Orkestralni koncert — *Stuttgart:* 19.00 Hamburg 20.15 Živalske pesmi 21.00 Plesna glasba — *Monakovo:* 19.40 Plošče 20.10 Radijski orkester — *Zürich:* 20.00 Francoska baletna glasba 21.10 Kralj Tahmos, zgodovinska drama z glasbo, Mozart — *Strassburg:* 19.30 Radijski orkester 21.30 Plošče 22.00 Komorna glasba.

STAREJŠIM OSEBAM GRENIJO REVMATIČNE BOLEČINE STAROST

Vsem, ki trpite na revmatizmu, bolečinah v kosteh, zbadanju, išiasu, zobobolu, glavobolu, se Vam priporoča masaža. Za masažo je »Alga« Masaža z »Algo« Vas krepi in osvežuje.

»Alga« se dobi povsod. 1 steklenica 14 Din.

Reg. S Br 18117-32

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1·—; ženitovanjski oglasi Din 2·—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10·—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po Din 2·50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

SETA vložki za celo družino

Prireditve

Kavarna Stritar

Vsak večer koncert. —

Službe iščejo

Mizarski pomočnik

išče kakršnokoli službo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 52. (a)

Zaslužek

Zastopstvo

čokolade in keksov se odda za Ljubljano in okolico agilnemu potniku. - Potrebna kavcija za zalogo. Ponudbe poslati na upravo »Slov.« pod »Dober zaslužek št. 71«. (z)

Službo dobe

Šivilja

dobi stalno mesto. Damski atelje, Poljanska cesta 1. (b)

Denar

Posojila

na vložne knjižice daje Slovenska banka. Ljubljana. Krekov trg 10

Posredujem denar na hranilne knjižice

vseh denarnih zavodov. **Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12.** (d) Telefon 38-10

Kompanjona

za dobičkanosno podjetje s 150.000 Din, intabulacija na I. mesto, iščem. Ponudbe pod »Silovez« št. 47 na upravo »Slov.« Prednost imajo gradbeni inženirji in lesni industrijci. (d)

Hranilno hnjižico

(20.000) kupim na štiri obroke za polno vrednost. Ponudbe na upravo »Sl.« pod »Zanesljivo 74« (d)

Posestva

Posestvo kupim

srednjeveliko, proti rednemu mesečnemu odplačevanju 1000 Din. Naslove prodajalcev sprejema pod št. 51 uprava »Slovenca«

Parcelo

968 kv. m prodam ali zamenjam za manjšo. Suh teren, solnčna lega. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Elektrika in vodovod« št. 50. (p)

ČITAJTE IN ŠIRITE »SLOVENCA«

Glasba

Harmonij

dobro ohranjen - kupim. Ponudbo s ceno pošljite Župnem uradu, Prečna. 1

Prodamo

Pumparce

površniki, obleke, perilo itd. — najcenejše pri Preskerju, Sv. Petra cesta 14. (l)

PREMOG DRVA IN Karbo paketi

pri **Iv. Schumi**
Dolenjska cesta
Telefon štev 2951

Stročji fižol

v slanici po 3 Din. Sever & Komp., Ljubljana, Gosposvetska cesta 5. (l)

Stanovanja

ODDAJO:

Dvosobno stanovanje

v mansardi, se odda takoj v hiši Tyrševa c. 62. Poizve se pri hišnici. č

Enosobno stanovanje

z vrtom se odda v Zeleni jami, Ljubljanska ul. 57. Vprašati hišnika. č)

Stanovanje

2 sobi, kopalnica in pritikline, oddam 1. februarja. Goriška ul. 9. (č)

Razno

Deklico

revnih, ali brez staršev, 14 let staro, sprejmem v popolnoma svojo oskrbo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 75. (r)

Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka stane 1 Din.
Leto 7. Maribor, 6. januarja 1935. Štev. 1.

Izhaja vsak petek. — Cena: celoletno 24 Din, polletno 12 Din, mesečno 2 Din. Inozemstvo 48 Din
Uredništvo: Maribor, stolno župnišče. — Uprava: Maribor, Koroška cesta 5. — Ček. rač. 15237.

VSEBINA 1. ŠTEVILKE:

Čitateljem »NEDELJE« — besede prevzv. knezoškofa dr. Ivana Tomažiča. — Evangelij — Čemu nedelja? — Kaj pravite k temu, da nekateri slovenski listi tako napadajo papeža? — Kat. akcija: delo za mesec januar — Kristus in delovno ljudstvo — Slomšek govori — Oznanila — Razgled po kat. svetu — Za našo deco — Za šalo in za res — Roman: Čudež, čudež (filmski roman)

Odpovejte se tedensko samo eni žemlji, pa imate vse leto »Nedeljo«!

V večno in boljše življenje je bil poklican naš dobri oče, stari oče, brat in stric, gospod

Jakob Slovnik

bivši kroj. mojster

dne 2. januarja ob ½8 zvečer, v 72. letu starosti, previden s sv. zakramenti.

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dne 4. jan. ob 4 pop. iz mrtvašnice Vidovdanska 9 na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1935.

Žalujoči ostali.

PO VOLJI VSEMOGOČNEGA JE ODŠEL V VEČNOST PO BOLJŠE PLAČILO NAŠ ISKRENO LJUBLJENI SOPROG, OČE, BRAT IN STARI OČE, GOSPOD

GABRIJEL FERJAN

KRČMAR IN POSESTNIK

KI JE DANES ZJUTRAJ OB ½2, VEČKRAT PREVIDEN, PO DOLGI IN MUČNI BOLEZNI IZDIHNIL SVOJO BLAGO DUŠO. NEPOZABNEGA RAJNIKA POKOPLJEMO V SOBOTO 5. T. M. OB 3 NA FARNEM POKOPALIŠČU V RIBNEM PRI BLEDU.

VEČNI POKOJ NJEGOVI BLAGI DUŠI!

V RIBNEM, DNE 3. JANUARJA 1935.

ŽALUJOČI OSTALI

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da nas je za vedno zapustila naša nadvse ljubljena soproga, mama in stara mama, gospa

Jožefa Mole roj. Majer

soproga bivšega pek. mojstra

dne 3. t. m., po dolgi in mučni bolezni, previdena s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto, dne 5. januarja 1935 ob pol 3 popoldne izpred mrtvaške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1935.

Globoko žalujoči:

FRANC, soprog, ANČI, FRANCKA, hčerki, VILČI, vnuk.

Tekma okrog sveta 38

»To sem menda miss Hurst dolžan. Toda ne računajte s tem, da vam bo kaj koristilo. Kolikor poznam miss Hurst, bo sprejela vašo ponudbo prav tako kakor jaz, to se pravi kot grobo žalitev. Toda če o tem le rahlo dvomite in želite slišati njen odgovor, vam povem, da bova z miss Hurst skupaj obedovala in tedaj lahko vprašate ali pošljete vprašat, pa boste slišali, kaj je rekla.«

Po vsem videzu je hotel še nekaj pristaviti, a hotelski paž ga je prekinil. Prišel je iz halla ter ga poklical.

»Gentleman to see you,« je dejal, ko se mu je Gordon javil.

Izza paža se je pojavil gospod srednje rasti, čigar kasje so bili že osiveli. Njegov polni, gladko obriti obraz je imel na spodnjem delu in na licih senco, ki je razodevala močno rast brade. Ves tip osebnosti je bil nezgrešljivo amerikanski. S to domnevo se je skladala tudi njegova hitra govorica in ameriški naglas, ko se je predstavil kot Mr. Chesterton, korespondent News Syndicatea ter pozdravil Gordona — v nasprotju z Gordonovim razvlečenim, počasnim piccadillyjskim narečjem.

Menda je bil z Ah Mah Šangom znan, zakaj drug drugemu sta pokimala, ko je Kitajec zapustil dvorano.

»Ali ga poznate?« je vprašal Gordon.

»Površno,« je hitel odgovarjati Mr. Chesterton. »Ali imate ž njim kakšen posel?«

»Pravkar sem se mu hvaležno odrekel, ker je bil takšne vrste, da mi ni prijal.«

Mr. Chesterton je pogledal Gordona v obraz, kakor da bi ga presojal in hotel na njegovem izrazu razbrati natančnejši pomen teh besed. Nato je preudarno rekel:

»Well, Ah Mah Čang je na Kitajskem mogočen gospod, in malo je pomembnih zadev, v katerih bi ne imel javno ali tajno svojih prstov vmes. Ni priporočljivo imeti ga za svojega sovražnika ali sploh zoper sebe, radi tega upam, da vaš razgovor z njim ni imel takšnih povodov. On je eden izmed voditeljev »Velikega meča«, ene najmočnejših tajnih organizacij te dežele, ki bi že davno vladala tudi na zunaj Kitaju in Kitajcem po vsem svetu, ko bi se k sreči ne borila proti nji prav tako mogočna organizacija »Rdeči zmaj«. Hotel sem vas samo opozoriti na to, da se boste znali temu primerno ravnati, akoprav ostanete tukaj samo nekaj dni. — Well, kaj naj torej zdaj napišem?« je pristavil, medtem ko se je zleknil v naslanjač, v katerem je prej sedel Kitajec, ter potegnil beležnico in svinčnik iz žepa.

Na Gordonov mig je bil natakar že prinesel drug kozarec. Mr. Chesterton je vlil vanj nekoliko whiskyja in ga napolnil skoraj do roba s sodavico.

»Da ste tu, vidim,« je nadaljeval, »torej ni potrebno, da mi to s prisego potrdite. Toda povejte mi kaj o vašem srečanju s tolpo banditov. Potrebujem nekaj features (posebno privlačne točke kakega dogodka, ki se morejo časnikarsko učinkovito porabiti) za moje poročilo. Poročila, ki smo jih prejeli, so vsebovala zgolj dejstvo, brez podrobnosti, zakaj banditski napadi so na Kitajskem nekaj vsakdanjega. Nimate pojma o razmerah, ki vladajo tukaj.«

Gordon je pripovedoval, kako se mu je bilo posrečilo zaradi ugodnega naključja, da mu je bilo mogoče najeti v Verhnje Udinsku letalo, izslediti skrivališče banditov in osvoboditi jetnike, nato je povedal še nekatere podrobnosti o dvodnevnem poletu od Majmačina, ki so se mu zdele važne.

Pri tem je nanesel pogovor na oba tekmeca, Clarka in Allana.

Clark je bil dospel v Majmačin, kakor mu je povedal korespondent American News Syndicatea, o Billyju Allanu pa mu ni bilo ničesar znanega.

»Kakšni so zdaj vaši načrti glede nadaljevanja poti?« je želel izvedeti Chesterton.

»Kajpada moram skušati priti čimprej v San Francisco. Kako bom to napravil, še ne vem. Toda o tem vas bom še obvestil.«

»Well, telefonirajte mi, kakor hitro se boste odločili.«

Ameriški tovariš mu je izročil posetnico s številko telefona, nato pa je sprejel od Gordona ponujeno mu cigareto ter si jo prižgal.

»Ob slabem času ste prišli sem,« je dejal kakor mimogrede, naslonivši se v stolu nazaj, nato pa je prekrižal noge.

»Kako to?«

»No, ravno v času, ko tu pritiska lakota, ste prišli, in zdaj je mnogo huje kot pred osmimi leti, zakaj ljudstvo, zlasti na deželi, je radi dolge meščanske vojne in neusmiljenih požigov vojaštva tega ali onega generala ter neštetih roparskih tolp v milijonih dobesedno obsojeno na smrt za lakotjo. Zlasti v Šantungu s orazmere grozovite.

Računati smemo, da trpi danes in ta hip na Kitajskem sto milijonov ljudi lakoto. Toda trajno stradа na Kitajskem šestdeset milijonov ljudi. Od svojega rojstva pa do smrti ne doživijo niti enega dne, ko bi se mogli do sitega najesti. Kljub temu so različni generali izdali zakone, kakršne so pač potrebovali. Uspelo jim je, dobiti od štirih milijonov ljudi v okrajih, ki so bili takorekoč pod njihovo zaščito, davke za enajst let v naprej.

Ni čuda, da že vsa leta, odkar traja državljanska vojna, ljudje trumoma odhajajo v Mandžurijo, kjer vzdržujejo Japonci vendarle vsaj nekaj reda v strahoviti zmedi. Tudi je tam zemlja rodovitnejša kot tu, tako da se morejo ljudje, ako delajo, kakor more samo Kitajec delati, vsaj za silo do sitega najesti slabega, na vodi kuhanega riža.

To je, kar moremo označiti za normalno stanje na Kitajskem. Ako pa nastopi slaba letina, kakor letos v Šantungskem okraju, pa tudi v nekaterih drugih, postane beda naravnost gorostasna. Opazovati morate preseljevanje narodov v Mandžurijo, kakršnih zgodovina v tisočletjih ni doživela. Iz mnogih okrajev se je izselilo do polovice prebivalstva. Ostali so samo najsiromašnejši ter slabotneži in bolniki, ki so bolni radi tega, ker se hranijo izključno z neprebavljivimi stvarmi, kakor z mleto drevesno skorjo, listi in olupki. Prebivalci vasi podirajo svoje hiše in prodajajo gradivo, da si kupijo z izkupičkom hrane, in po kraji in umorih že nihče več ne vprašuje.

Pred nekaj dnevi sem govoril z nekim ameriškim misijonarjem. Pripovedoval mi je, da v njegovem okraju prebivalstvo od novembra že ni imelo skoraj nobene hrane in da prodajajo dekleta po pet dolarjev. Na desettisoče otrok blodi okrog brez staršev, lačnih in brez strehe. Po večini so starši umrli od gladu in nikogar ni, ki bi se zavzel za otroke.

Saj je bila tudi v prejšnjih časih tod pogosto lakota, a zdaj je zadeva toliko hujša, ker je niso povzročili samo naravni dogodki, kakor suša in na drugi strani poplave, marveč ker so jo zakrivili tudi ljudje sami. Zadnji čas je, da se generali spametujejo in končajo vojno, ki je te bede največ kriva. Zakaj v nasprotnem primeru ne bo ob času, ko se bodo zedinili, kdo naj vlada Kitaju, ničesar več, čemer bi bilo vredno vladati. Velesile naj bi čimprej priznale enega izmed njih, da se naposled vendarle neha izropavanje ljudstva za vojne stroške. Veseno je, katerega. Kdo pa naj sploh presodi, kateri je med njimi boljši ali slabši? Naš poslanik je to že predlagal Washingtonu, in slišal sem, da se bo tako zgodilo.

Damn it all! Že samo pripovedovanje o teh stvareh je pustilo na mojem jeziku najslabši okus, in moj lunch mi danes tudi ne bo kdo ve kako dobro teknil, ako bom mislil na vse tiste kiddies, ki nobenega nimajo. Toda pozneje boste gotovo obširno pisali o svojem potovanju, radi tega sem mislil, da vam bo prav, ako vam povem, kakšne so tu razmere.«

Nato je izpil požirek iz svojega kozarca ter previdno požiral, kakor bi hotel s svojega jezika sprati slabi okus.

Za »Jugoslovansko tiskarno« v Ljubljani: Karel Ceč. Izdajatelj: Ivan Rakovec Urednik: Viktor Cenčič.